

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Damiana Jansová

Integrace českých studentů do společnosti

v rámci programu Erasmus

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.

Olomouc 2020

Prohlášení:

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Integrace českých studentů do společnosti v rámci programu Erasmus“ zpracovala samostatně a veškeré použité prameny jsem uvedla v seznamu zdrojů a literatury.

V Olomouci dne

Poděkování:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Pavlovi Kopečkovi, Ph.D. za to, že se ochotně ujal vedení mé práce, poskytoval mi cenné rady a podněty, které mi pomohly práci dokončit.

Obsah

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Interkulturní psychologie a její terminologické vymezení.....	8
1.1 Kultura.....	8
1.2 Interkulturní psychologie	10
1.3 Akulturace a adaptace.....	11
1.3.1 Proces akulturace a faktory ovlivňující adaptaci	12
2 Program Erasmus+ a studenti jako specifický typ migrantů	18
2.1 Erasmus+	18
2.1.1 Studijní pobyt	19
2.2 Studenti jako dočasní obyvatelé	21
EMPIRICKÁ ČÁST	23
3 Metodologie.....	23
3.1 Představení a cíl výzkumu.....	23
3.2 Popis metod a kontrola validity.....	23
3.3 Struktura rozhovoru.....	24
3.4 Výzkumný vzorek a postup při výzkumu.....	25
3.5 Způsob analýzy.....	28
4 Interpretace dat a výsledky	30
4.1 Před akulturací.....	30
4.1.1 Akulturační zkušenost.....	30
4.1.2 Motivace.....	31
4.2 Ztotožnění se s řeckou kulturou	32
4.3 Nejnáročnější fáze pobytu	34
4.4 Akulturační strategie	36

4.5	Sociální podpora.....	39
4.6	Shrnutí	42
	ZÁVĚR.....	44
	SEZNAM LITERATURY	46
	SEZNAM ZKRATEK.....	48
	SEZNAM SCHÉMÁT	49
	SEZNAM TABULEK	50
	SEZNAM PŘÍLOH.....	51

ÚVOD

Tisíce studentů každý rok dočasně migruje po evropských zemích v rámci svého vysokoškolského studia. Erasmus+ je programem, díky němuž mají jednotlivci možnost získat různorodé zkušenosti a prohloubit své dovednosti a kompetence. Studenti s sebou do cizí země přivázejí část své kultury, protože jejich osobnost je ovlivněna kulturou, ve které vyrůstají. Když se jejich naučená kultura dostává do kontaktu s kulturou novou, musí se vyrovnávat s akulturačním stresem a začne u nich probíhat akulturační proces. Během akulturace na studenty působí proměnné, které akulturaci předcházejí, ale i proměnné, které se vyjeví během akulturace. Plynutím času a vlivem proměnných studenti dospějí k úspěšné či neúspěšné adaptaci. Práce se zabývá tímto akulturačním procesem, který vede k adaptaci. Bakalářská práce má za cíl vyzkoumat, jakou podobu mají faktory ovlivňující akulturaci, které faktory nejvíce ovlivňují úspěšnou adaptaci a zda se u toho studentům daří integrovat se do společnosti. Téma je důležité, protože zkoumáním akulturačního procesu lze objasnit, co studentům nejvíce pomáhá se v zemi adaptovat, případně jestli se jim daří se integrovat do společnosti a jak spolu tyto dva jevy souvisejí.

Téma náleží do oblasti interkulturní psychologie, která zkoumá odlišné znaky lidského chování v závislosti na kulturních znacích a to, jak se jedinci chovají a jak prožívají setkání s jinou kulturou. V Česku se věda postupně rozvíjí, v zahraničí se jí dostává více pozornosti, a to především v interkulturní komunikaci. Jeden ze zakladatelů interkulturní psychologie je kanadský psycholog John W. Berry, jehož knihy podírají teoretickou část této práce. Na základě jeho prací je popsána akulturace se všemi faktory. Výzkumy v oblasti interkulturní psychologie nabývají na významu tím, jak se svět stává propojenější a kultury se setkávají po celém světě denně.

Berry ve svých pracích popsal akulturační proces se všemi proměnnými, které akulturaci předchází, i s těmi, které se objeví v průběhu akulturace. Oba typy proměnných mají rovinu individuální a skupinovou. Tato práce zkoumá výhradně proměnné během procesu na individuální úrovni. Podle schématu, které na toto téma Berry vytvořil, jsou sestaveny okruhy otázek pro rozhovor. Okruhy se přímo týkají faktorů, které Berry popsal. Těmito faktory jsou fáze pobytu, akulturační strategie, copingové strategie, sociální podpora a sociální přístup. V průběhu rozhovoru tedy respondenti přímo komentují vybrané faktory. Studenti zároveň popisují individuální

akulturační zkušenost, akulturační stres a adaptaci, z čehož je možné vyvodit, jak spolu faktory souvisejí a jak se studentům daří se integrovat do společnosti. Na základě výše zmíněného práce míří ke svému jádru, a to, který z faktorů během akulturace nejvíce ovlivňuje adaptaci.

Celá práce je rozdělena do čtyř kapitol s dalšími podkapitolami. Teoretická část obsahuje dvě kapitoly. První kapitola definuje interkulturní psychologii a kulturu a v dalších podkapitolách podrobně popisuje pojmy akulturace a adaptace se všemi faktory, které je ovlivňují. Druhá kapitola se zaměřuje na program Erasmus+, který celému akulturačnímu procesu dává specifický ráz. Popisuje také studenta na studijním pobytu, který je v rámci tohoto tématu definován jako dočasný a dobrovolný migrant. Třetí kapitola, začínající praktickou část práce, se věnuje metodologii a objasňuje cíl výzkumu a jakým způsobem bude dosažen. v této kapitole je také popsáno, jak tato bakalářská práce využívá výhod kvalitativního výzkumu a pomocí polostrukturovaného rozhovoru odkrývá detaily akulturačních zkušeností. Metodologie také vysvětluje, že je vybrán úzký výzkumný vzorek, protože cílem je dopodrobna analyzovat výpovědi jednotlivých případů a na jejich základě objasnit akulturační proces. Cílem není zobecnit výsledky na celou populaci. Osm respondentů považují za dostatečný vzorek, protože se objevuje určitý vzorec, podle kterého studenti odpovídají. Jsou vybráni čeští studenti, kteří strávili jeden semestr v Řecku, protože jsem je mohla kontaktovat během svého studijního pobytu v témže místě. Data jsou interpretována pomocí otevřeného kódování, vyložení karet a analytické indukce. Poslední kapitola interpretuje nasbíraná data a navrhuje závěry zkoumaného tématu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Interkulturní psychologie a její terminologické vymezení

Popsat interkulturní psychologii je důležité, protože pomáhá vymezit oblast, ke které tato práce náleží. Pojmy, které s interkulturní psychologií neodmyslitelně souvisejí, jsou dále také kultura, akulturace a adaptace. Student Erasmu (dále jen „student“) přijíždí do cizí země jako unikátní osobnost, která je ovlivněna (nejen) tím, odkud přichází. V cizím prostředí se střetává s lidmi, kteří jsou zase ovlivněni svojí kulturou. Tento popis je nicméně velmi zjednodušující a v adaptaci studenta hraje roli mnoho jiných faktorů, které budou rozvinuty v této kapitole.

1.1 Kultura

Osobnost člověka je utvářena různými faktory a to, v jaké kultuře jedinec vyrůstá, je jedním z nich. Každá kultura má své vlastní charakteristiky. Je tedy pochopitelné, že když člověk přijede do cizí země, musí se vyrovnávat s kulturními odlišnostmi. Pojem kultura se používá v mnoha disciplínách a je těžké mu přidělit jednoznačnou definici, protože každý z autorů pohlíží na kulturu jinak. Podle autorů, kteří se věnují zároveň problematice interkulturní psychologie, se pokusím představit ucelenou podobu pojmu kultura.

Kultura vyjadřuje „specifický lidský způsob organizace, realizace a rozvoje činností, objektivovaný ve výsledcích fyzické a duševní práce. Kultura vystupuje v podobě: a) výtvorů lidské práce (artefaktů), b) sociokulturních regulativů (norem, hodnot, kulturních vzorů), c) idejí (kognitivních systémů), d) institucí organizujících lidské chování.”¹ Při pobytu v cizí zemi potom vše, čemu se lidé od své vlastní kultury naučili, hraje velkou roli, protože se setkávají výše uvedené znaky v odlišných formách.

V rámci kulturní identity si každý jedinec uvědomuje, že je součástí dané kultury a má osvojené kulturní charakteristiky jako lidé okolo něho. Zpravidla si člověk svou kulturní identitu uvědomuje více, když pobývá v cizí zemi.² Kultura ovlivňuje i to,

¹ PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996, s. 547–549.

² PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010. Psychologie (Portál), s. 120.

jaké mají lidé sebepojetí. Nejedná se však o jednostranný proces, při kterém kultura ovlivňuje člověka. Jedním z důležitých znaků interkulturní psychologie je také předpoklad toho, že jedinec není jenom ovlivňován kulturou, ale sám také kulturu ovlivňuje a utváří.³ Je to zkrátka něco, co by bez člověka neexistovalo. Aby mohla existovat, musí si ji jedinci osvojit, k čemuž dochází prostřednictvím socializace a enkulturace.

Je možné dělit kulturu na explicitní a implicitní. Explicitní je ta, která je navenek znatelná. Patří sem například produkty lidské činnosti, zvyky, praktiky. Explicitní kulturu je schopný měřit a hodnotit i člověk, který není součástí dané kultury. Implicitní kultura je něco, co je pozorovateli skryto. Je to jakési předpokládané jádro, které vysvětluje explicitní kulturu. Jsou to zákony, které stojí za explicitními jevy, a často je není schopen popsat ani člověk, který je součástí dané kultury. Do implicitní kultury se řadí například normy, pravidla interakce, rysy sociální struktury.⁴ Patří sem také projevy lidského chování, jako například zvyklosti, nebo tabu.⁵ Dělat však jasnou linii mezi explicitní a implicitní kulturou není vhodné, protože se jedno s druhým prolíná a ovlivňuje.

Ačkoliv jsou hranice pojmu kultura vratké, existují kategorie, jejichž charakteristiky se vyskytují v každé kultuře na světě. Jsou to obecné charakteristiky (geografie, jazyk, komunikace, demografie), jídlo a oblečení, bydlení a technologie, ekonomika a doprava, aktivity rodin a jednotlivců, komunita a orgány státní správy, sociální systém, náboženství a věda, sex a životní cyklus.⁶

Studenti se ve styku s novou kulturou mohou dostávat do mnoha problematických situací. Mohou například vnímat některou situaci jinak než lidé z jiné země. Významnou roli v konfliktech hraje komunikace. Pomocí komunikace lze problém vyřešit, ale i zhoršit. Když tedy student nemluví jazykem dané země, je řešení konfliktů složitější. Jazyk je jedním z nejvýraznějších znaků kulturní odlišnosti. V cizích zemích jsou navíc odlišné komunikační zvyklosti. Jazykem a komunikací se zabývá interkulturní komunikace. Interkulturní komunikace je v zahraničí rozvinutá

³ BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R. *Cross-Cultural Psychology: Research and Applications* (2nd ed.). Cambridge University Press, 2002, s. 229–231.

⁴ Tamtéž, s. 229–231.

⁵ PRŮCHA, Jan, c. d., s. 45.

⁶ BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R., c. d., s. 237–238.

věda, která popisuje a porovnává, jak se v jednotlivých kulturách vyjadřují emoce, zdvořilost nebo autorita.⁷ Popisuje i odlišnosti v neverbální komunikaci.

Pojmy, které také úzce souvisí s kulturou, jsou předsudek a stereotyp. V obou případech se jedná o to, že člověk přisuzuje někomu určité charakteristiky jenom proto, že náleží k určité sociální skupině. Předsudek je ale na rozdíl od stereotypu negativní a předpojaté mínění. Pokud má jedinec silné předsudky vůči nějaké kultuře, bude se mu hůře adaptovat v cizině. Předsudky a stereotypy se dají za jistých okolností změnit, a to především díky osobnímu kontaktu v interkulturním prostředí.⁸

1.2 Interkulturní psychologie

Interkulturní psychologie jako věda postupně získává na prestiži. Ačkoliv v České republice ještě není příliš známá, v zahraničí se jí dostává čím dál větší pozornosti, a to hlavně v oblasti interkulturní komunikace. Důvodem je nejspíš to, že se stále častěji setkávají dvě a více kultur a potřeba zkoumání a popsání tohoto jevu je aktuální. V posledních 20 letech také stoupá počet empirických výzkumů na toto téma, možná i proto, že výzkumníci mají sami zkušenosti se setkáváním s jinými kulturami.⁹ Interkulturní psychologie je velmi mladou vědeckou disciplínou. U jejího zrodu stál v 60. letech 20. století významný kanadský psycholog John W. Berry¹⁰. Ten vydal několik publikací, které slouží jako učebnice a tvoří základ mnoha výzkumů v interkulturní psychologii. Proto je příhodné pro definici tohoto pojmu čerpat právě z Berryho knih.

Interkulturní psychologie je věda, která se zabývá rozdílnými, ale i podobnými znaky lidského chování, které je závislé na kulturním prostředí. Pomáhá pochopit psychický vývoj a fungování jedinců v porovnání s rozdílným vývojem a fungováním jedinců z jiné kultury. Má přesah do mnoha jiných věd a prolíná se především se sociologií, antropologií, lingvistikou, biologií a ekologií. Interkulturní psychologie zkoumá vztahy mezi chováním a sociokulturními, biologickými a ekologickými

⁷ PRŮCHA, Jan, c. d., s. 145–152.

⁸ MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ. *Interkulturní psychologie: rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum, 2007, s. 71–74.

⁹ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, ed. *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada, 2019. Psyché (Grada), s. 279.

¹⁰ Věnoval se především tomu, jaký má ekologie a kultura vliv na osobnost člověka a jak se imigranti adaptují v cizí zemi.

proměnnými.¹¹ Je důležité pochopit, jaký je vztah mezi těmito proměnnými a lidským chováním. Sociopolitický kontext vyjadřuje proměnné týkající se kolonializmu, mezinárodního obchodu nebo migrace. Jsou to oblasti, ve kterých se střetávají dvě a více kultur. Co se týká ekologického kontextu, je ho potřeba chápat jako jakýsi balíček životního prostředí, který lidem poskytuje určité možnosti. Mohou to být limitace, nebo naopak příležitosti, které hrají roli v možném kulturním rozvoji. Všechny proměnné se z populační úrovně kulturně a geneticky přenášejí na individuální úroveň, což vyúsťuje v psychologické proměnné. Tam patří chování, které se dá pozorovat, a odvozené charakteristiky, mezi které patří například hodnoty, postoje, motivy.¹² Na základě toho je jasné, že se od sebe příslušníci různých kultur liší, neboť každá země dominuje jinými vstupními proměnnými.

Interkulturní psychologie také zkoumá, jak člověk prožívá a jak se chová v situacích, kdy se setkává s jinou kulturou, nebo s jedinci z jiné kultury. Student tedy přijíždí do cizí země jako unikátní jedinec, který je ovlivněn kulturou své země. Setkává se s jedinci, kteří jsou ovlivněni tou svojí. To u studenta vyvolá reakci a nějaké chování.

Svou roli v tomto procesu hrají také interkulturní kompetence, což jsou schopnosti, dovednosti a osobnostní předpoklady jedince. Mezi osobnostní předpoklady, které jsou pro tuto oblast důležité, patří například sebereflexe, empatie, zvědavost nebo tolerování odlišnosti. Souhrn těchto faktorů určuje, jak se budeme chovat v interkulturních situacích. Interkulturní kompetence je možné cvičit a rozvíjet, a tím získat větší interkulturní senzitivitu. Interkulturní senzitivita je to, jak dobře se dokáže člověk přizpůsobit jiné kultuře. Lidé, kteří jsou více otevření, se lépe adaptují do jiné kultury. Naopak lidé, kteří jsou uzavření, se přizpůsobují v cizí kultuře hůře.¹³

1.3 Akulturace a adaptace

Nyní je jasné, že v rámci interkulturní psychologie lze zkoumat studenta, který s sebou do cizí země přináší svou kulturu. Proces, který nastává, když se různé kultury dostanou do kontaktu se nazývá akulturace. Akulturace je „proces sociálních a kulturních změn, které vznikají v důsledku kontaktu různých kultur. Zahrnuje jevy

¹¹ BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R., c. d., s. 3–7.

¹² Tamtéž, s. 12–14.

¹³ MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ, c. d., s. 7.

vzniklé v době, kdy skupiny jednotlivců pocházejících z různých kultur vstupují do stálého, bezprostředního kontaktu.”¹⁴ Rozlišuje se akulturace individuální a skupinová. Pro tuto práci je důležitá akulturace individuální, protože je to student, kdo se v cizí zemi setkává s novou kulturou. Narozdíl od skupinové akulturace, kde může docházet ke změnám v oblastech organizace státu, dochází u studenta spíše ke změnám na úrovni psychologie, například ke změnám v identitě.¹⁵

Pojem, který s akulturací úzce souvisí je adaptace. Adaptace je „proces a výsledek procesu změn v chování, ve struktuře společenské skupiny, v sociální organizaci nebo v kultuře, přispívající k přežití, fungování nebo udržování rovnováhy se sociálním a přírodním prostředím.”¹⁶ Dalo by se tedy říct, že proces adaptace a akulturace probíhá zároveň a že adaptace je výsledek akulturace. Ačkoliv jsou pojmy akulturace a adaptace oddělené, neexistuje jasný předěl, kde jedno končí a druhé začíná. Vlivy se prolínají a působí na sebe navzájem.

Adaptace neznamena, že se člověk úspěšně usadil a je spokojený. Pokud adaptace neproběhla dobře, výsledek může být negativní. Jedinec se může separovat, být nespokojený a toužit po změně.¹⁷ Adaptace se dělí na sociokulturní a psychologickou. Psychologická je myšlena v tom smyslu, že si člověk vnitřně zvykne na nové prostředí. To, že se jedinec dobře psychologicky adaptuje, závisí na jeho osobnosti, ale třeba i na sociální podpoře. Zahrnuje vědomí kulturní identity, dosažení osobní spokojenosti a dobré duševní zdraví. Sociokulturní se zabývá tím, jak je jedinec schopen zvládat denní záležitosti (práci, školu). K tomu mu napomáhá vzrůstající orientace v kultuře nebo kontakt s obyvateli hostitelské země.¹⁸

1.3.1 Proces akulturace a faktory ovlivňující adaptaci

Když student přijede do cizí země, začne probíhat akulturace. Nechápe některé kulturní vzorce a to způsobuje určitou zátěž. To může vést ke změnám v chování, akulturačnímu stresu, nebo dokonce k psychopatologii.¹⁹ Na konci všeho stojí psychologická a sociokulturní adaptace. Jak jedinec prožívá akulturační stres a jak se

¹⁴ PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ, c. d., s. 47.

¹⁵ BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R., c. d., s. 350.

¹⁶ PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ, c. d., s. 40.

¹⁷ BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R., c. d., s. 370.

¹⁸ BERRY, John W., SEGALL, Marshall H., & KAGITCIBASI, Cigdem. *Handbook of Cross-Cultural Psychology, Volume 3: Social Behavior and Applications (2nd Edition)*. Allyn & Bacon, 1997, s. 299.

¹⁹ Tamtéž, s. 299.

adaptuje, závisí na mnoha faktorech. Všechny tyto faktory jsou pro lepší orientaci znázorněny ve schématu 1.

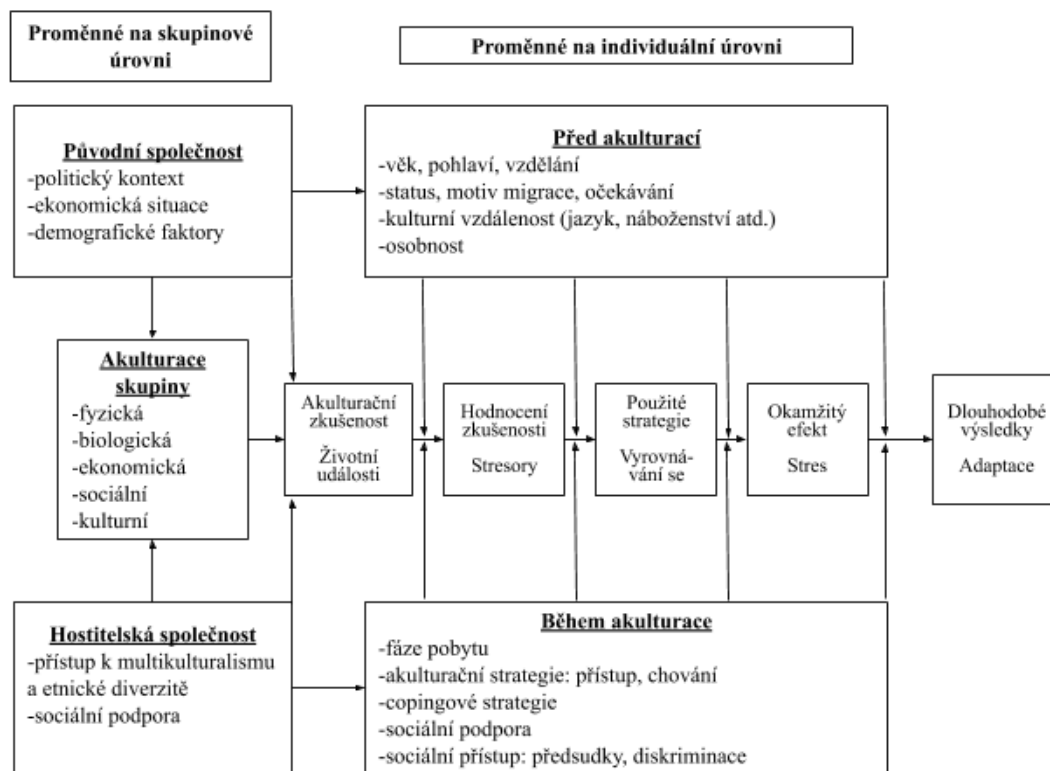

Schéma 1 - Faktory ovlivňující akulturaci²⁰

V levé části schématu jsou znázorněny proměnné, které jsou skupinového charakteru. V pravé části jsou proměnné, které jsou na úrovni individuální. V horní části jsou faktory, které akulturaci předcházejí. V dolní části jsou ty, které vystávají v průběhu akulturace. Uprostřed schématu se nacházejí hlavní jevy psychologické akulturace. Zleva je nejprve zobrazena skupinová akulturace. Následuje individuální akulturace jedince, která může vést k psychologickým změnám. Na závěr dochází k adaptaci. Faktory jdoucí zleva doprava představují něco, co se vyvíjí v průběhu času a faktory nahoře a dole poskytují strukturu celému procesu.²¹

²⁰ BERRY, John W. Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology: An International Review* [online]. 1997, 46, 5–68 [cit. 2020-10-07]. Dostupné z: <https://www.ucd.ie/mcri/resources/Dermot%20Ryan%20Reading.pdf>. s. 15.

²¹ Tamtéž, s. 14–15.

Při zkoumání faktorů akulturačního stresu se musí vzít v potaz původní prostředí, odkud jedinec přichází. Původní kultura má určité znaky (jazyk, náboženství, hodnoty, politickou situaci, ekonomické podmínky, demografické faktory).²² Je vhodné je porovnat s prostředím, do kterého student přichází, a tím určit kulturní vzdálenost (distanci). Jedinci se bude adaptovat do společnosti lépe, pokud je v hostitelské zemi podobná kultura té v jeho původní zemi. Adaptace bude snazší pro Čecha v Polsku než v Indii.

Na stejném principu funguje i kulturní distance z pohledu hostitelů. Přistěhovalce budou lépe přijímat, když pochází z kultury, která je té jejich bližší. Není to však univerzální pravidlo.²³ Je také vhodné popsat přístup hostitelské země ke kulturní diverzitě. Země má určitou imigrantskou historii, postoje k imigrantům a sociální podporu pro ně. Pokud je země multikulturně orientovaná, je to vhodné prostředí pro integraci.²⁴

Když prochází akulturací celá skupina, může docházet ke změnám v mnoha oblastech. Fyzické změny se vztahují k hustotě obyvatelstva a urbanizaci. Biologické se týkají chorob a přijmutí nového jídelníčku, ekonomické zahrnují možnou ztrátu postavení, nebo naopak získání lepších pracovních příležitostí. Sociální změny představují ztrátu starých vztahů a získávání nových. Vše se promítá do kultury, ať už jde o jídlo, oblečení, jazyk, náboženství, nebo hodnoty.²⁵

Student přijede do cizí země a kromě vlivů jeho původní kultury na něj začínají působit vlivy hostitelské kultury. Je potřeba se s tímto konfliktem vyrovnat. Jedinec chápe, že konflikt nastal kvůli odlišnému prostředí a potrvá nějaký čas ho vyřešit, ale zároveň ví, že není nepřekonatelný. Objevuje se akulturační stres.²⁶ Student volí strategie, jak se se stresem vyrovnat. V další fázi se projevuje okamžitý efekt toho, jak se jedinec vyrovnal se stresory. Pokud změny v chování a akulturační stres probíhaly bez větších komplikací, stres je nízký. Pokud nebyly akulturační zkušenosti zpracovány, stres je vysoký. Na základě toho se student buď úspěšně, nebo neúspěšně adaptuje.

²² BERRY, John W., SEGALL, Marshall H., & KAGITCIBASI, Cigdem, c. d., s. 301.

²³ PRŮCHA, Jan, c. d., s. 100–103.

²⁴ BERRY, John W., SEGALL, Marshall H., & KAGITCIBASI, Cigdem, c. d., s. 364.

²⁵ BERRY, John W., c. d., s. 17.

²⁶ Tamtéž, s. 17–21.

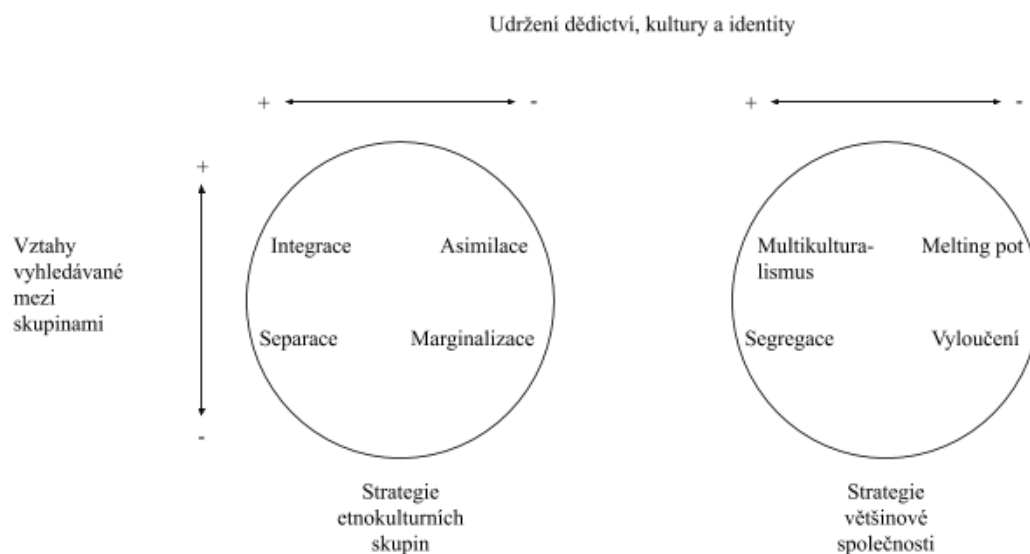
Důležité jsou také individuální proměnné, které předcházejí akulturaci. Čím je člověk mladší, tím se mu lépe adaptuje na nové kulturní prostředí. To stejné platí pro vyšší vzdělání. U žen obecně probíhá akulturace hůře, ale to především proto, že v některých zemích k nim není přistupováno stejně jako k mužům. Se statutem je to problematictější. Ten, kdo má vyšší status, může být lépe přijímán hostitelskou společností. Zároveň ale může čelit většímu stresu, když status ztratí. Motivy migrace se dělí na dobrovolné a nedobrovolné. Nejvhodnější k adaptaci je ale u obou mírná forma. Přehnaná motivace může skončit velkým zklamáním, ale pokud je někdo až moc pasivní, nedojde k úspěšné adaptaci.²⁷

Posledními proměnnými, které jsou na schématu 1 ještě potřeba vysvětlit, jsou faktory, které se objevují v průběhu akulturace. Při akulturaci záleží na tom, v jaké fázi pobytu se právě jedinec nachází. Problémů může být ze začátku mnoho, ale časem odezní. Souvisí to například s tím, že se jedinec naučí jazyk, vyřeší problémy s ubytováním a prací nebo si najde přátele.²⁸ Každý člověk má také jiný postoj ke své kultuře a k té nové. Podle toho jsou vymezeny čtyři akulturační strategie. Je to asimilace, integrace, separace a marginalizace.²⁹ Akulturační strategie jsou znázorněny ve schématu 2.

²⁷ Tamtéž, s. 21–23.

²⁸ Tamtéž, s. 24.

²⁹ BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R., c. d., s. 352–354.

Akulturační strategii definují dvě škály. Škála první popisuje snahu udržet si svou vlastní kulturu, identitu a dědictví. Druhá škála vymezuje snahu být v kontaktu. U strategie etnokulturních skupin se jedná o kontakt s většinovou společností a u většinové společnosti se jedná o kontakt s etnokulturní menšinou. U studenta se předpokládá, že jede do cizí země s tím, že novou kulturu chce poznat a stát se její součástí, ale zároveň si chce zachovat svou kulturní identitu (student ví, že se do své země vrátí). Tento popis odpovídá integraci. Integrace je považovaná za nejvhodnější strategii akulturace.³¹ Významným faktorem integrace je postoj většinové společnosti. Ta musí být otevřená kulturní diverzitě.³² Kdyby byla uzavřená, není integrace možná. Je tedy důležité, aby menšinová společnost přijala základní znaky kultury a většinová společnost byla schopna přijmout menšinu.

Jedinec si v průběhu pobytu volí copingové strategie, jak se vyrovnávat s problémy. Jedna ze strategií je, že se k problémům staví aktivně. Zaměřil se na jejich řešení a regulaci emocí s nimi spojenými. Tato strategie může být problematická, pokud je konflikt neřešitelný, protože je zakořeněný v hostitelské společnosti. Druhá strategie je pasivní. Jedinec se snaží problémům úplně vyhnout. Pokud je hostitelská

³⁰ BERRY, John W., c. d., s. 10.

³¹ BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R., c. d., s. 368.

³² Tamtéž, s. 355.

společnost otevřená, může tato strategie vést k asimilaci. Pokud je uzavřená, nejspíše to povede k marginalizaci nebo separaci. Jedinci se lépe přizpůsobuje, když naváže vztahy s lidmi z hostitelské země. Ideální pro integraci je, když člověk zároveň udržuje vztahy s lidmi z původní země. Posledním a nikterak překvapujícím faktorem je to, že úspěšné adaptaci a dobrému soužití obecně brání předsudky, diskriminace a rasismus.³³

V rámci individuální akulturace reaguje každý člověk na střetnutí s cizí kulturou jinak. Proto je důležité se soustředit na individuální odlišnosti. Vzhledem k tomu, kolik proměnných se v akulturačním procesu vyskytuje, je jasné, že individuální akulturace studenta je vysoce variabilní a může mít velké množství podob. Praktická část této práce se zaměří právě na to, jak u jedinců probíhala individuální akulturační zkušenost a jaké faktory v průběhu akulturace jim nejvíce pomohly se úspěšně adaptovat.

³³ BERRY, John W., c. d., s. 25.

2 Program Erasmus+ a studenti jako specifický typ migrantů

Předchozí kapitola vymezila obecný rámec pro všechny kategorie migrujících skupin. Tato kapitola se zaměří na konkrétní skupinu – studenty Erasmu. Ti jsou totiž specifickou skupinou migrantů, která má odlišné motivace, cíle a průběh akulturace.

Aby byl proces akulturace a adaptace studenta pochopen jako celek, je také nutné popsat program Erasmus+, kterého se student účastní. EU si v roce 2010 zvolila strategii s názvem Evropa 2020 a její cíle chce naplnit do konce roku 2020. Hlavním cílem této strategie je udržitelný hospodářský růst a toho chce EU dosáhnout pomocí několika menších cílů. Mezi ty patří mimo jiné zlepšení úrovně vzdělání a zvýšení zaměstnanosti lidí ve věku od 20 do 64.³⁴ Erasmus+ je programem, který má pomoci tyto dva cíle naplňovat.³⁵

2.1 Erasmus+

„Erasmus+ je vzdělávací program Evropské unie na období 2014–2020, který podporuje spolupráci a mobilitu ve všech sférách vzdělávání, v odborné přípravě a v oblasti sportu, mládeže a neformálního vzdělávání.“³⁶ Vznikl sloučením několika jiných vzdělávacích programů, které v EU fungovaly v předchozích letech. Program má za cíl pomoci vzdělávání přispět „v oblasti růstu, zaměstnanosti, sociální rovnosti a sociální inkluze.“³⁷

Erasmus+ se rozděluje na 3 klíčové akce a pod jejich hlavičkou zaštiťuje velké množství programů. První klíčová akce podporuje mobilitu jednotlivců. Zaměstnanci a studenti vzdělávacích institucí a organizací občanské společnosti mohou tak vyjíždět do cizí země, studovat tam nebo získávat profesní zkušenosti. Mobilita vysokoškolských studentů, kterých se týká tato práce, spadá do této klíčové akce.

³⁴ Strategie EU 2020 | Vláda ČR. *Úvodní stránka | Vláda ČR* [online]. [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/>

³⁵ Obecný cíl | Erasmus+. *European Commission* [online]. [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/programme-guide/part-a/objectives-and-important-features/general-objective_cs

³⁶ O programu - Erasmus+. *Erasmus+* [online]. Copyright © 2020 DZS.CZ [cit. 14.10.2020]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/>

³⁷ Erasmus+ Příručka k programu. *Evropská komise* [online]. 3, 2020 [cit. 2020-10-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_css. 6.

Druhá klíčová akce se zaměřuje na spolupráci na inovacích a výměnu osvědčených postupů. Vytváří se tak strategická partnerství, díky kterým se modernizují a internacionalizují vzdělávací systémy a instituce. Důraz je kladen na vzájemnou výměnu znalostí. Třetí klíčová akce s názvem podpora reformy politiky se zaměřuje na aktivity, které mohou přispět k inovaci politiky spojené s oblastí vzdělávání, odborné přípravy a mládeže.³⁸

Program Erasmus+ realizuje především Evropská komise a národní agentury. Účastnit se ho mohou všechny státy EU, ale i některé partnerské země mimo EU. Rozpočet pro roky 2014–2020 je 14,7 miliardy EUR a je určen (mimo jiné) pro 2 miliony vysokoškolských studentů.³⁹

2.1.1 Studijní pobyt

Mladá generace čelí mnoha technologickým a socioekonomickým změnám a pomocí vzdělávání v rámci klíčových akcí chce EU prosazovat určité hodnoty, které mají mladým lidem pomoci s orientací v moderním světě. Cílem prosazování těchto hodnot je, že mladí lidé budou schopni se zapojit do společenského a politického života a bude pro ně jednodušší si najít zaměstnání. Toho dosáhnou tak, že díky programu Erasmus+ si zvýší úroveň určitých dovedností a kompetencí. Předpokládá se, že studenti budou mít lepší výsledky učení, budou samostatnější, sebevědomější, informovanější o hodnotách EU, budou mít větší mezikulturní povědomí a smysl pro podnikavost.⁴⁰

Jednou z takových dovedností je i učení se cizímu jazyku. To je dovednost, která u mladých lidí zvyšuje šanci na zaměstnání. Student musí před a po výjezdu absolvovat online test z cizího jazyku. Test skládá v jazyce, který bude na výjezdu používat při studiu. Během doby, kdy se student účastní mobility, má k dispozici jazykové kurzy, které jsou zdarma a mohou pomoci studentovi se v daném jazyku zdokonalovat. Je

³⁸ Tamtéž, s. 13–14.

³⁹ Tamtéž, s. 15.

⁴⁰ Tamtéž, s. 31.

možné za tyto kurzy obdržet i kredity ECTS.⁴¹ Tyto jazykové online kurzy jsou v programu novinkou od roku 2014.⁴²

Obecně je tedy cílem osobní a profesní rozvoj. Spadá do toho i rozvoj předpokladů jako jsou interkulturní kompetence. Jak již bylo zmíněno, ty mohou zvýšit interkulturní senzitivitu a pomoci jedinci se přizpůsobit při dalším setkání s odlišnou kulturou.

Poté, co si student vybere zemi, podá žádost příslušné osobě na univerzitě. Následuje výběrové řízení. Výběrové řízení většinou pořádá koordinátor, který také zajišťuje hladký průběh celého procesu mobility a pomáhá studentovi s administrativními záležitostmi. Předtím než student odjede, musí podepsat Learning Agreement. To je studijní smlouva, ve které je uvedeno místo studia a předměty, které bude student na hostitelské univerzitě studovat. Ve smlouvě je také specifikováno, jakým způsobem budou splněné předměty uznány na domovské instituci a kolik za ně student dostane kreditů. Mobilita může trvat od 3 do 12 měsíců.

Studentům se dostává značné finanční podpory. Programové země se dělí na 3 kategorie, podle výše životních nákladů. Řecko spadá do druhé skupiny zemí se středně vysokými životními náklady. Student musí v průběhu studijního pobytu získat určitý počet kreditů. Pokud se mu to nepodaří, může po něm instituce chtít vrátit část grantu. Ohledně grantu student taktéž podepisuje smlouvu s univerzitou.

Po skončení pobytu musí student doložit předměty, které splnil ve výpisu studijních výsledků, který mu vydá hostitelská univerzita. Za splněné předměty mu budou uznány kredity. Student také musí vyplnit online dotazník, ve kterém hodnotí svůj pobyt. Každý rok se na studijní pobyt vydá více než 5 000 českých studentů. Každý rok se zvyšuje i počet zahraničních studentů, které přijme Česká republika. Za rok 2018 to bylo přes 8 000.⁴³

Studenti mají možnost se během svého pobytu seznámit s organizací ESN. Je to studentská organizace, která se snaží pobyt v zahraničí co nejvíce ulehčit. Organizace

⁴¹ ECTS zjednodušují hodnocení studentů a snaží se sjednotit hodnocení v EU. Fungují jako kredity, které si student přiveze z hostitelské instituce.

⁴² Je jazykový kurz povinný? – OLS: Otázky ohledně jazykového kurzu. *OLS* [online]. [cit. 2020-10-14]. Dostupné z: <https://support.erasmusplusols.eu/hc/cs/articles/360004418674-Je-jazykov%C3%BD-kurz-povinn%C3%BD->

⁴³ Czechia - Erasmus+ 2018 in numbers | Erasmus+. *European Commission* [online]. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/documents/czechia-erasmus-2018-numbers_en

ročně pomáhá asi 350 000 studentům.⁴⁴ Funguje převážně na dobrovolnické práci. Organizuje program a akce pro příjíždějící studenty. S organizací je možné se setkat většinou první den ve škole, kde se představí a nabídne své služby. ESN je také zprostředkovatelem buddy systému. Pokud o to má příjíždějící student zájem, může si zažádat o svého buddyho. Buddy je jeho lokální průvodce a mentor. Studentovi může pomáhat s běžnými denními záležitostmi, s administrativou nebo s jakýmkoliv jiným problémem. Díky této organizaci může mít akulturační proces snazší průběh, protože poskytuje mnoho příležitostí k poznání nových lidí a nabízí pomoc komukoliv, kdo o ni požádá. Student si může nechat vystavit ESN kartu, která nabízí mnoho výhod. S ESN kartou má držitel přístup ke slevám v oblastech ubytování, událostí, sportu, jídla.

2.2 Studenti jako dočasní obyvatelé

Několik tisíc českých studentů ročně vyjede v rámci programu Erasmus na studijní pobyt. Doba si to žádá. Vedení různých firem od uchazečů čím dál více očekává, že budou multikulturně zdatní, budou plynule mluvit minimálně jedním cizím jazykem, že budou zodpovědní, samostatní, ale zároveň schopni pracovat v týmu. Všechny tyto a mnohé další vlastnosti může člověk prohlubovat právě na Erasmu. Motivů, proč studenti vyjíždějí je mnoho. Může to být touha zdokonalit se v cizím jazyce, nabytí zkušeností, poznání cizí kultury, osamostatnění se a mnohé další.

Dnes už na světě nenajdeme jediný stát, kde by se nevyskytovala kulturní diverzita. Téměř všude je společnost pluralitní a v ní několik skupin lidí. Lze je rozlišovat podle tří faktorů. Mobilita je prvním z faktorů. Skupiny jsou buď usedlé, nebo migrují. Druhý faktor je stálost, kam patří trvalost a dočasnost. Posledním faktorem je dobrovolnost, kde se rozlišuje nedobrovolnost a dobrovolnost.⁴⁵ Každá z těchto kategorií bude mít nekonečno proměnných co se týká hodnot, motivů, práv nebo i prostředků.

Skupiny lidí, kteří opustili území svých předků a usadili se v jiné zemi se označují jako migranti.⁴⁶ Studenti Erasmu se tedy dají kategorizovat jako dočasní a dobrovolní migranti. Studenti Erasmu patří do skupiny dočasných obyvatel spolu se zahraničními

⁴⁴ Erasmus Student Network | Erasmus Student Network. *Erasmus Student Network* [online]. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://esn.org/about>

⁴⁵ BERRY, John W., SEGALL, Marshall H., & KAGITCIBASI, Cigdem, c. d., s. 295.

⁴⁶ BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R., c. d., s. 347.

zaměstnanci, diplomaty, vojenskými jednotkami a misionáři. Pro tuto skupinu je charakteristické, že má specifický účel a pobyt v cizí zemi je dobrovolný. Zásadní je, že tato skupina si je vědoma toho, že pobyt není trvalý a vrátí se domů. To je také důvod, proč u této skupiny probíhá adaptace snadno. Na druhou stranu to ale může velmi ovlivnit motivaci pro to, aby se učili jazyk dané země.⁴⁷ Nemusí se u nich vyskytovat potřeba navázat pevné vztahy a identifikovat se s novou kulturou.⁴⁸ Vzhledem k tomu, že studenti si ale možnost vycestovat vybírají sami, dá se předpokládat, že jsou velmi motivovaní k tomu, zapojit se do nové společnosti. Akulturační proces by měl probíhat snadněji, protože se studentům dostává finanční a sociální podpory.

Výzkumů, které se věnují mezinárodním studentům, je dostatek hlavně v zahraničí. Výsledky ukazují, že čím větší je kulturní vzdálenost, tím hůře se studentům adaptuje. Ukázalo se také, že studenti preferují vztahy hlavně s lidmi ze stejné země. Pokud si ale utvoří kvalitní vztahy s lidmi z hostitelské země, jsou spokojenější na akademické půdě. Studenti, kteří už strávili v jakékoliv cizí zemi více než měsíc, se na studijním pobytu adaptovali lépe než studenti, kteří touto zkušeností ještě neprošli. Ti, kteří před odjezdem nejsou šťastní, a ti, kteří se na pobyt v zahraničí důkladně připravovali, jsou po příjezdu do nové země spokojenější. Méně spokojení jsou ti, kteří zanechávají doma vztah, nemají kontakt s nikým z nové kultury a mají problémy na akademické půdě. Po návratu domů studenti tíhnou k tomu být méně šťastní, než když byli na pobytu.⁴⁹

⁴⁷ BERRY, John W., SEGALL, Marshall H., & KAGITCIBASI, Cigdem, c. d., s. 306.

⁴⁸ BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R., c. d., s. 348.

⁴⁹ BERRY, John W., SEGALL, Marshall H., & KAGITCIBASI, Cigdem, c. d., s. 308–309.

EMPIRICKÁ ČÁST

3 Metodologie

3.1 Představení a cíl výzkumu

Během absolvování svého studijního pobytu jsem si uvědomovala, že procházím určitým procesem. Prožívala jsem různorodé zkušenosti a vyrovnávala jsem se s různými stresory. Pomocí určitých faktorů u mě celý akulturační proces vedl k úspěšné adaptaci. Na základě této zkušenosti jsem se rozhodla zkoumat akulturační proces. V teoretické části jsem vymezila hranice, které ohraničují část praktickou. Vybrala jsem několik jednotlivců, kteří v praktické části detailně popisují své vlastní zkušenosti. Prošli si samozřejmě jinými situacemi a působily na ně jiné stresory. Vzhledem k tomu, jak individuální je akulturační proces, nesnažila jsem se o zobecnění výsledků na celou populaci. Snažila jsem se na základě výpovědí studentů pochopit průběh akulturačního procesu a najít společné faktory, které studentům nejvíce pomohly se adaptovat.

Základem bylo stanovit si výzkumný problém. Výzkumným problémem je akulturační proces vedoucí k adaptaci. Mým cílem bylo vyzkoumat, jak jednotlivé faktory akulturačního procesu ovlivňují adaptaci studentů Erasmu. Jakým způsobem jsem toho dosáhla je popsáno níže. Z výzkumného problému jsem určila výzkumné otázky. Ty slouží místo hypotéz, které se při kvalitativním výzkumu neurčují.⁵⁰ Narozdíl od kvantitativního testování hypotéz se zaměřuji na zodpovězení kvalitativních výzkumných otázek. Výzkumné otázky pomohly odpovědět na výzkumný problém.

3.2 Popis metod a kontrola validity

Kvalitativní metoda je pro můj výzkum vhodná, protože dovolí lépe pochopit podrobnosti akulturačního procesu každého jedince a může tyto podrobnosti prozkoumat do hloubky. Díky této metodě bylo možné se zaměřit na detaily a věnovat se individuálním akulturačním zkušenostem. Jak již bylo zmíněno, kvalitativní

⁵⁰ MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4. s. 88.

výzkum nelze zobecnit na celou populaci, což ani nebylo mým úmyslem. Cílem bylo pomocí kvalitativních metod nalézt ty proměnné, které se opakují, a tím objasnit úspěšnou adaptaci vybraných jednotlivců. Typem je tento výzkum případová studie sociální skupiny. Zkoumám „jasně vymezenou skupinu osob, mající určité specifické vzájemné vazby a vývoj vztahů této skupiny vůči jiným skupinám.“⁵¹

Jako techniku získávání dat jsem pro svůj výzkum vybrala polostrukturovaný rozhovor. Sestavila jsem seznam předem připravených otázek, na které jsem se ptala každého respondenta. Podle jejich odpovědí mohly navazovat doplňující otázky. Tato technika je vhodná pro zjišťování příčin některých odpovědí. Narozdíl od strukturovaného rozhovoru mi dovolila zjišťovat potřebné detaily. Otázky jsem do jisté míry sestavovala i na základě své vlastní zkušenosti ze studijního pobytu. Moje vlastní zkušenost jako zdroj se dá považovat za relevantní.⁵²

Domnívám se, že vysoká validita a reliabilita mé práce byla zajištěna dostatečnou explicitou, pečlivě stanovenými výzkumnými otázkami a použitím několika dílčích postupů při analýze dat.⁵³ Dopodrobna jsem se snažila popsat přípravu, postup, metody a způsob analýzy. Ve výzkumu jsem nezapomněla zmínit všechny faktory akulturačního procesu, ačkoliv některé z nich musely být z důvodu rozsahu práce eliminovány. Měla jsem časový plán, kterého jsem se držela a případně ho upravovala podle nových skutečností.

3.3 Struktura rozhovoru

Na základě výzkumného problému a cíle jsem si sestavila šest výzkumných otázek. Hlavní inspirací pro témata výzkumných otázek bylo schéma 1. První výzkumná otázka se věnovala proměnným na individuální úrovni, které akulturaci předcházely. Výzkumné otázky druhá až pátá se věnovaly faktorům během akulturačního procesu. Otázka šestá řešila, který z faktorů jedincům nejvíce pomohl v adaptaci. Ke každé z výzkumných otázek, kromě šesté, jsem věnovala 4 až 6 otázek v rozhovoru. Odpověď na tu šestou vykristalizovala po vyhodnocení všech předchozích výzkumných otázek.⁵⁴

⁵¹ Tamtéž, s. 95–96.

⁵² Tamtéž, s. 122.

⁵³ Tamtéž, s. 263–272.

⁵⁴ Příloha č. 1.

Ve výzkumu jsem se nevěnovala proměnným na skupinové úrovni. Pro doplnění kontextu by bylo samozřejmě užitečné se tomu věnovat, ale vzhledem k omezenému rozsahu této práce na to není prostor. U všech respondentů alespoň víme, že pocházejí ze stejného prostředí (z České republiky) a vstupují do stejné země (do Řecka). Proměnné původní a hostitelské země jsou tedy u všech stejné.

Proměnným na individuální úrovni, které akulturaci předcházely se také dostalo méně prostoru. Důvodem je skutečnost, že kulturní distanci a status studenta mají všichni společné a na rozebrání jednotlivých osobností v této práci není prostor. Ačkoliv jsem se rozebírání osobností nezabývala, během rozhovoru samozřejmě různé povahové charakteristiky respondentů vystupovaly na povrch. Stručně jsem zjistila věk, studovaný obor, motivaci a jazykové kompetence. Dále také, zda pobývali v zahraničí delší dobu již předtím, protože podle teorie by se jim v tomto případě mělo adaptovat lépe.

Speciální pozornost si však zasloužil individuální proces akulturace a proměnné během akulturace. Vyřadila jsem ale kategorii copingové strategie. Copingové strategie jsou takové strategie, které jedinec používá k řešení problémů. Tuto kategorii jsem vyřadila především proto, že jedinci řeší každý problém jinou strategií podle charakteru problému. Analyzovat každý problém, který se v průběhu pobytu objevil, by nebylo možné. Copingové strategie souvisejí s osobností, která v rámci faktorů předcházejících akulturaci taktéž nebyla zkoumána. Nicméně toto téma nebylo vyřazeno úplně. Celý proces je natolik provázaný, že se nedá jedna kategorie separovat a vyřadit. Respondentů jsem se sice neptala, které copingové strategie používali, často mi ale v rámci kategorií fáze pobytu, sociální přístup a podpora popisovali, se kterými problémy se setkávali a jak konkrétně je řešili. Podobná věc platí i pro osobnost. Nijak jsem sice nezkoumala jednotlivé osobnosti, jejich charakteristiky a vlastnosti se ale projevovaly v průběhu pobytu, což znamená, že i v jejich odpovědích.

3.4 Výzkumný vzorek a postup při výzkumu

Pro svůj výzkum jsem vybrala studenty, kteří svůj studijní pobyt strávili v Řecku, a to konkrétně v hlavním městě Athény. Sama jsem měla možnost být na studijním pobytu v Athénách a výzkumný vzorek se skládá z českých studentů, které jsem tam potkala. Můj výběr byl záměrný a odvíjel se především od toho, že někteří studenti projeví ochotu se výzkumu zúčastnit a někteří ne. Oslovila jsem několik českých

studentů a výzkumu se zúčastnili všichni, kteří se dobrovolně chtěli zapojit. Se všemi jsem se seznámila díky organizaci ESN, která pořádala akce s národní tematikou. Na studijním pobytu byli všichni z nich na jeden semestr. Celková doba je variabilní od 4 do 6 měsíců podle doby příjezdu a odjezdu. Důvodem pro výběr právě té kratší varianty je především to, že studentů, kteří zůstali v Řecku i na druhý semestr je méně.

Má role výzkumnice byla v empirickém procesu také důležitá. Ačkoliv jsem se snažila to co nejvíce eliminovat, respondenti byli nepochybně ovlivněni mým projevem, neverbální komunikací atp. Je také nutné počítat s tím, že já sama jsem byla ovlivněna vlastní zkušeností ze studijního pobytu. Na druhou stranu si troufám tvrdit, že se všemi respondenty mám blízký vztah, a díky tomu ke mně byli upřímní a nemuseli nijak regulovat své odpovědi. Všechny rozhovory probíhaly v přátelské a uvolněné atmosféře.

Každému respondentovi bylo na začátku rozhovoru vysvětleno „jaký je záměr výzkumu, jaké jsou jeho cíle a využití výsledků.“⁵⁵ Všichni se výzkumu zúčastnili dobrovolně a před samotným rozhovorem se seznámili s informovaným souhlasem. Respondentům jsem ho poslala předem, všichni mi ho zpět poslali podepsaný. Všem respondentům byla zaručena částečná anonymita. Uvádím pouze křestní jméno a iniciálu jejich příjmení.

Původně měly rozhovory probíhat při osobním setkání. Vzhledem ke koronavirové epidemii ale musely všechny rozhovory proběhnout online. K uskutečnění rozhovorů jsem využívala videohovorů na platformě Facebook. Skutečnost, že výzkumníka a respondenta dělila digitální obrazovka, jistě sehrálo svou roli. Nebyla jsem natolik schopna pozorovat neverbální komunikaci nebo řeč těla. Výhodou ale naopak bylo to, že uskutečnění rozhovorů bylo méně časově náročné. Respondenti si navíc mohli sami vybrat čas a místo rozhovoru a všichni zvolili pohodlí domova.

Rozhovory byly zároveň nahrávané na diktafon a poté přepsány, o čemž byli respondenti předem informováni a souhlasili s tím. Přepisy byly časově náročné, sloužily ale pro lepší orientaci a přehlednější analýzu. „Dalším z nepochybných přínosů této formy je zachycení dialektu a jiných aspektů verbálního projevu.“⁵⁶

⁵⁵ SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7. s. 27.

⁵⁶ Tamtéž, s. 217.

Rozhovory probíhaly rok a půl po ukončení studijního pobytu. Nevýhoda byla, že respondenti mohli zapomenout některé detaily. Na druhou stranu už měli své zkušenosti zpracované a mohli ji hodnotit s odstupem. Domnívám se také, že díky časovému odstupu si respondenti vybavili zážitky a faktory, které na ně působily ze všeho nejvíc. Nejkratší rozhovor trval 23 minut a nejdelší 45, což bylo způsobeno především častým odbočováním od témat. Většina respondentů odpověděla na otázky během 30 minut.

Respondentů jsem vybrala 8, přesněji 4 chlapce a 4 dívky. Všichni respondenti souhlasili s tím, že mohu použít jejich pravá jména. Jména jsem tedy zachovala pro přehlednější vyhodnocování a lepší orientaci. Při citování částí z rozhovorů vždy uvádím, který z respondentů mi poskytl tu danou odpověď. Informace o respondentech jsou zaznamenány v tabulce 1.

	Jméno	Věk	Jazyková vybavenost	Délka pobytu	Studium doma	Studium v zahraničí
1	Adam O.	23	anglický jazyk B1, ruský jazyk B2	5 měsíců	Právnická fakulta, Právo a právní věda	Právnická fakulta, Mezinárodní právo
2	Anna J.	26	anglický jazyk C1, německý jazyk A2	4 měsíce	Filozofická fakulta, Anglofonní literatury a kultury	Filozofická fakulta, Anglický jazyk a literatura
3	Karel K.	26	anglický jazyk C1, ruský jazyk B1	6 měsíců	Filozofická fakulta, Překladařství: čeština – angličtina	Filozofická fakulta, Anglický jazyk a literatura
4	Karolína R.	22	anglický jazyk C1, francouzský jazyk B1, ruský jazyk A2	5 měsíců	Filozofická fakulta, Anglický jazyk a literatura	Filozofická fakulta, Anglický jazyk a literatura
5	Martina S.	23	anglický jazyk B2, německý jazyk B2	6 měsíců	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Speciální chovy zvířat	Fakulta biologie zvířat, Zoologie a akvakultura
6	Veronika R.	22	anglický jazyk B2, německý jazyk A2	5 měsíců	Pedagogická fakulta, Anglický jazyk a výtvarná výchova	Filozofická fakulta, Anglický jazyk a literatura
7	Vít B.	27	anglický jazyk C1, německý jazyk A2	4 měsíce	Fakulta informatiky a managementu, Informační management	Fakulta informatiky, Management
8	Vojtěch S.	25	anglický jazyk C1, německý jazyk A2	5 měsíců	Filozofická fakulta, Divadelní věda	Filozofická fakulta, Anglický jazyk a literatura

Tabulka 1 - Informace o respondentech

3.5 Způsob analýzy

Nejprve jsem použila techniku otevřeného kódování. Na základě opakované a podrobné četby odpovědí respondentů jsem jednotlivé úseky rozdělila podle témat, kterým se věnovaly. Informace jsem v rámci hledání pravého významu podrobila analytickým otázkám a následně je zakódovala. Vytvořila jsem kategorie se společnými kódy a kategorie jsem postupně rozšiřovala a upravovala podle dalších zkoumaných dat. Z velkého množství kódů a podkategorií jsem vybrala ty tematicky podobné a sloučila jsem je do větších kategorií.⁵⁷ Používala jsem program na analýzu

⁵⁷ ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 211–222.

dat na webové stránce www.consider.ly, který mi výše uvedené záležitosti značně usnadnil.

Následně jsem data analyzovala na základě techniky „vyložení karet“. „Jde zkrátka o to, že výzkumník vezme kategorizovaný seznam kódů, kategorie vzniklé skrze otevřené kódování uspořádá do nějakého obrazce či linky a na základě tohoto uspořádání sestaví text tak, že je vlastně převyprávěním obsahu jednotlivých kategorií.“⁵⁸ Tuto techniku jsem použila proto, abych si uspořádala všechny informace, které mi respondenti k danému tématu poskytli a abych byla následně schopná data správně interpretovat. Zároveň jsem s vykládáním obsahu jednotlivých kategorií pomocí analytické indukce sestavovala odpovědi na výzkumné otázky a ty jsem upravovala, nebo vytvářela nové, dokud nesouhlasily se všemi daty.

⁵⁸ Tamtéž, s. 226.

4 Interpretace dat a výsledky

Informace, které mi respondenti poskytli, jsem interpretovala podle zanalyzovaných dat pomocí technik uvedených v předchozí kapitole. Následující podkapitoly jsou uspořádány na základě vytvořených kategorií s určitým typem dat. Všechny kategorie navazují na analytickou kostru příběhu, která řeší, jak probíhá akulturační proces u studentů Erasmu. V následujících podkapitolách je tedy interpretováno, jak probíhal akulturační proces a které faktory procesu byly důležité a do jaké míry.

4.1 Před akulturací

4.1.1 Akulturační zkušenost

Část rozhovoru se věnovala tomu, zda už respondenti měli nějakou akulturační zkušenost, která byla delší než měsíc (případně měsíc). Ukázalo se, že 3 z respondentů (Anna, Karel a Vít) již absolvovali jeden Erasmus před Řeckem a Karolína byla na měsíc v Irsku v rámci studia na střední škole. Tuto skutečnost uvádím jako první, protože se ukázalo, že studenti s předchozí akulturační zkušeností odpovídali do jisté míry jinak než studenti bez této zkušenosti. Jejich první zkušenost s žitím v jiné zemi ovlivnila jejich druhou zkušenost. Zásadní však je, jak dlouho v cizí zemi strávili. 3 respondenti s předešlou zkušeností z Erasmu měli tendenci své dva studijní pobyty porovnávat, což je pochopitelné vzhledem k tomu, že se jedná o stejný typ pobytu. Předchozí akulturační zkušenost se projevovala téměř ve všech okruzích. U Karolíny, která měla zkušenost pouze měsíční, se tyto tendence vysledovat nedaly. Rozdíl byl také v tom, že Karolína absolvovala jiný typ pobytu než Erasmus. Na měsíční stáži se s kulturními rozdíly vyrovnávala lépe než v Řecku: „*Lépe jsem se s tím vyrovnávala v Irsku, protože tam jsme byli se školou a měla jsem tam spolužáky a kamarády a bydleli jsme tam v rodinách. V Řecku jsem se cítila víc jako sama.*“⁵⁹ Duševní pohoda byla tedy podmíněná skutečností, že Karolína byla v Irsku už od začátku s přáteli.

Zato Anna a Karel se vyrovnávali s kulturními rozdíly lépe v Řecku. „*Tím, jak to bylo podruhé, tak už jsem měla realističtější očekávání. Přijde mi, že podruhé jsi na to lépe připravená. Řekla bych, že už si tolik nepředstavuješ, jaká bude a nebude ta země,*

⁵⁹ Rozhovor s Karolínou R., studentka Erasmu, Brno 12. 11. 2020.

ale prostě víš, že bude jiná.“⁶⁰ Na základě své první zkušenosti alespoň okrajově věděli, co je čeká, a to způsobilo, že je kulturní odlišnosti tolik nezaskočily. Vít měl specifickou akulturační zkušenost a sice, byl na Erasmu na Tchaj-wanu. Kulturní distance tam byla větší než u předchozích respondentů. Tato zkušenost nejspíše způsobila, že v Řecku rozdíl téměř nerozeznával: „*V Řecku se nebylo moc s čím vyrovnávat, tam žádný zásadní kulturní rozdíl nebyl.*“⁶¹

Karolíně akulturační zkušenost nijak zásadně nepomohla s vyrovnáváním se s kulturními rozdíly v Řecku, protože byla krátká a nebyla na to sama. Dvěma respondentům předchází Erasmus výrazně pomohl a Vít zažil takovou kulturní distanci, že se neměl v Řecku s čím vyrovnávat.

To, jak předešlá akulturační zkušenost respondentů ovlivnila studijní pobyt v Řecku, se bude prolínat i následujícími okruhy.

4.1.2 Motivace

Vojtěch s Karolínou vyzdvihli, že jejich velká motivace byly peníze, které jim na studijní pobyt přispěla Evropská unie. Oba tvrdili, že peníze, které získali byly v jejich rozhodování stěžejní, protože bez nich by neměli šanci žít v cizí zemi půl roku. Dle mého názoru je fakt, že studenti dostanou na pobyt grant, velmi důležitý pro všechny. Mállokterý student by měl finance na žití v cizině na půl roku. Nicméně šest respondentů z osmi se zaměřilo na svou vnitřní motivaci, a ne na prostředky, které jim byly poskytnuty.

Martina s Adamem se chtěli osamostatnit, Adam s Veronikou po něčem takovém toužili dle svých slov „*už od vždycky*“.⁶² Na Erasmu se student najednou ocitá sám, daleko od veškerých sociálních kontaktů, které má. Zařizování potřebných záležitostí je čistě na něm, nebo si alespoň musí najít někoho, s kým vše bude zařizovat. Erasmus je tedy jako příležitost k osamostatnění se naprosto ideální. Jediná Martina zmínila, že si chtěla zlepšit anglický jazyk. Každopádně sedm respondentů (kromě Anny) zmínilo a mělo společné, že rádi cestují a chtějí poznat novou zemi. Anna nepochybně ráda cestuje také, ale při popisování své motivace se zaměřila na jiné skutečnosti, což bude popsáno níže.

⁶⁰ Rozhovor s Annou J., studentka Erasmu, Praha 7. 11. 2020.

⁶¹ Rozhovor s Vítem B., student Erasmu, Hradec Králové 10. 11. 2020.

⁶² Rozhovor s Adamem O., student Erasmu, Dobruška 9. 11. 2020.

Karel s Vítem oba poznamenali, že se jim na předchozím Erasmusu líbilo, tak chtěli jet znovu. Anny motivace, která se právě z Erasmusu vrátila, byla nejvíce pasivní a zdá se být především útekem od návratu domů. Je možné, že Anna procházela post-erasmus syndromem. Post-erasmus syndrom se projevuje tím, že člověk vnímá negativně návrat do stereotypního prostředí a nemůže se odpoutat od vzpomínek na minulost.⁶³ „*Já jsem právě přijela z prvního Erasmusu, když se odevzdávaly přihlášky. Zrovna jsem měla trochu poerasmáckou depresi a říkala jsem si, že musím zase hned někam odjet. Doma byla hrozná zima, zkoušky. Tak jsem si říkala, že to vážně nezvládnou, a šla jsem se přihlásit.*“⁶⁴

Studenti, kteří se rozhodnou vyjet na studijní pobyt, rádi cestují, chtějí poznat novou zemi a zlepšit si angličtinu. Pokud ještě nikde nebyli, touží po osamostatnění se a grant, který jim je poskytnut, slouží jako vhodný prostředek k naplnění všeho zmíněného.

4.2 Ztotožnění se s řeckou kulturou

Předpokládala jsem, že studenti budou znát nějaké předsudky a stereotypy. Cílem v této oblasti bylo zjistit, jak moc ovlivnily jejich očekávání. Dalším cílem bylo zjistit, jak očekávání působí na realitu a jak se to celé vztahuje ke sblížení a ztotožnění se s Řeckem.

Co se týká předsudků a stereotypů, nejčastěji se opakovala slova jako jižani, pohoda a lenost. „*O nich se říká, že to jsou takoví lenoši, siesta, pohoda, žádná práce, moře.*“⁶⁵ Všichni respondenti znali velmi podobné předsudky a stereotypy, což je logické, neboť bývají alespoň z části založené na pravdivých informacích. Pouze Vojtěch už před pobytem slyšel, že Athény jsou velmi špinavé město.

Očekávání respondentů byla do jisté míry založená na stereotypech a předsudcích, které znali. Respondenti se v této kategorii znovu dost opakovali. Od lidí očekávali, že budou přátelštější a otevřenější než v Česku. Očekávali také krásné počasí. Šest respondentů si myslelo, že Athény budou hezké antické město plné historických

⁶³ Erasmus syndrom může skončit až depresí. Týká se studentů vracejících se ze zahraničí. *Spektrum zdraví* [online]. Copyright © 2008 [cit. 03.12.2020]. Dostupné z: <https://www.spektrumzdravi.cz/rozvoj-osobnosti/rozvoj-osobnosti-erasmus-syndrom-muze-skoncit-az-depresi-tyka-se-studentu-vracejících-se-ze-zahranici>

⁶⁴ Rozhovor s Annou J., studentka Erasmusu, Praha 7. 11. 2020.

⁶⁵ Rozhovor s Veronikou R., studentka Erasmusu, Brno 8. 11. 2020.

památek, což je nepochybně založeno na všeobecně známé řecké antické historii. Vít sice znal stejné předsudky a stereotypy jako ostatní, nicméně jako jediný tvrdil, že nic neočekával a jednoduše čekal, co přijde.

Po zanalyzování dat jsem přišla na to, že předsudky, stereotypy ani očekávání neměly vliv na to, jak moc se dokázali s kulturou sblížit. Ukázalo se, že spojitost má to, jak popisovali znaky řecké kultury. Pro lepší přehlednost výsledků jsem sestavila tabulku 2. Negativní znaky se hodně opakovaly a byly téměř u všech stejné. Respondenty hodně zklamalo město, ve kterém byl nepořádek a bylo hodně špinavé. Zmiňovali také velkou míru kriminality, drogy popisovali jako běžně dostupné zboží a téměř všichni si stěžovali na dopravu, která neměla žádný řád. Ani Vojtěch, který slyšel už dříve, že Athény jsou špinavé, se neubráníl zklamání. Mezi negativní znaky řadili také neorganizovanost lidí a všeobecný chaos. Všichni popsali relativně hodně negativních znaků. Někteří se ale dokázali s řeckou kulturou ztotožnit hodně, někteří trochu, někdo vůbec.

Co tedy hrálo největší roli v tom, jestli se dokázali ztotožnit? To, co popisovali jako pozitivní znaky. Adam, Anna, Martina a Veronika, kteří uvedli, že se s řeckou kulturou ztotožnili, popisovali stejné pozitivní znaky. Všechny je oslovil pohodový přístup k životu a přátelská povaha Řeků. Uváděli, že se snaží mít podobný přístup k životu, že jim to velmi vyhovovalo a že se snažili takové postoje přivést i domů. Někteří uváděli i spokojenost s počasím, přírodou a jídlem. Karel, Karolína a Vít kteří uvedli, že se s řeckou kulturou ztotožnit nedokázali, mezi pozitivní znaky zařadili pouze počasí, přírodu a jídlo.

Z těchto dat vyplývá, že studenti, kterým vyhovoval jakýsi lidský faktor, se dokázali s Řeckem ztotožnit. Studenti, kteří spatřovali pozitiva pouze v jaksi neosobních charakteristikách země, se se zemí nedokázali ztotožnit vůbec. Vít se sice nenechal ovlivnit stereotypy a nevytvářel si žádná očekávání, to ho ale neubránílo před zklamáním a ani mu to nepomohlo s vytvořením bližšího vztahu s řeckou kulturou. Převažovalo u něj vnímání negativních znaků, které mu nebyly blízké. Vojtěchovi se líbila živelnost a neztuhlost města, která u něj vyvolávala euforii a s Řeckem se dokázal ztotožnit méně než první skupina, ale více než druhá. Tyto vztahy jsou uvedeny v tabulce 2.

	Jméno	Očekávání	Vnímaná negativa	Vnímaná pozitivita	Ztotožnění
1	Adam O.	hezké město, pěkné počasí	nepořádek ve městě, doprava, žádné topení v bytech	přátelští lidé, počasí	„bylo mi blízké, jak jsou tam lidé otevřenější a uvolněnější, to já jsem také, takže s tím jsem se ztotožnil“ ⁶⁶
2	Anna J.	hezké město, méně stresující lidé	nepořádek ve městě, drogy, krádeže	pohodový styl života, počasí, jídlo, moře	„já jsem si Řecko úplně zamilovala“ ⁶⁷
3	Karel K.	hezké město, pěkné počasí	nepořádek ve městě, neorganizovanost lidí	počasí	„s počasím bych se dokázal ztotožnit už na vřdycky, ale ta neorganizovanost na mě není“ ⁶⁸
4	Karolína R.	hezké město	nepořádek ve městě, drogy, chaos, doprava	jídlo	„jenom s jídlem jsem se ztotožnila“ ⁶⁹
5	Martina S.	hezké město, pěkné počasí a příroda	nepořádek ve městě, doprava	přátelští lidé, počasí, příroda	„hodně, já jsem takový jižan, všechno dělám pomalu a na nic moc nespěchám“ ⁷⁰
6	Veronika R.	hezké město, přátelští lidé	nepořádek ve městě, doprava	pohodový styl života	„já jsem se v tom hodně našla, bylo mi to blízké“ ⁷¹
7	Vít B.	-	drogy, nedostatečný pocit bezpečí	příroda, počasí	„já jsem se na ně nějak nenaladil, ta jejich nedůslednost mi hodně vadila“ ⁷²
8	Vojtěch S.	špinavé město, přívětiví lidé	nepořádek ve městě, chaos, bezdomovectví	živelnost, euforie	„trošku jsem tam získal větší bezprostřednost, ale jenom na tom místě, když jsem se vrátil domů, tak to zase opadlo“ ⁷³

Tabulka 2 - Vliv očekávání a vnímání reality na ztotožnění se s kulturou

4.3 Nejnáročnější fáze pobytu

Všech osm respondentů uvedlo, že největší psychickou a sociální zátěž prožívali na začátku studijního pobytu. Toto zjištění se shoduje se všemi předpoklady, neboť na začátku čelí student nejvíce problémům. Zajímavé však je, za jak dlouho největší zátěž

⁶⁶ Rozhovor s Adamem O., student Erasmu, Dobruška 9. 11. 2020.

⁶⁷ Rozhovor s Annou J., studentka Erasmu, Praha 7. 11. 2020.

⁶⁸ Rozhovor s Karlem K., student Erasmu, Bruntál 12. 11. 2020.

⁶⁹ Rozhovor s Karolínou R., studentka Erasmu, Brno 12. 11. 2020.

⁷⁰ Rozhovor s Martinou S., studentka Erasmu, Praha 8. 11. 2020.

⁷¹ Rozhovor s Veronikou R., studentka Erasmu, Brno 8. 11. 2020.

⁷² Rozhovor s Vítem B., student Erasmu, Hradec Králové 10. 11. 2020.

⁷³ Rozhovor s Vojtěchem S., student Erasmu, Praha 7. 11. 2020.

odezněla a jaké důvody respondenti uváděli. Pro lepší orientaci ve výsledcích prezentuji tabulku 3.

	Jméno	Důvod zátěže	Důvod odeznění zátěže	Kdy zátěž odezněla
1	Adam O.	nové prostředí, samota, škola, jazyk	spolubydlící kamarád	14 dní
2	Anna J.	nové prostředí, škola, doprava	parta kamarádů	10 dní
3	Karel K.	nové prostředí, doprava	zvyk	7 dní
4	Karolína R.	nové prostředí, samota, škola	kamarádka, zvyk	21 dní
5	Martina S.	samota, doprava, zklamání z města, stesk po domově	parta kamarádů	21 dní
6	Veronika R.	nové prostředí, samota, škola	spolubydlící kamarád	14 dní
7	Vít B.	bydlení, auto	bydlení	7 dní
8	Vojtěch S.	nové prostředí, samota, doprava, škola	vyřešení problémů s dopravou a se školou, seznámení s buddy	21 dní

Tabulka 3 - Fáze pobytu

Pět respondentů pociťovalo zátěž kvůli změně prostředí. Vadilo jim, že nevěděli, kam jít, co dělat, kde je nejbližší obchod, jak dané věci v Řecku fungují. Pět respondentů také pociťovalo samotu. Dále také popisovali, že měli problémy s dopravou a se školou. Nevěděli, jak to ve škole chodí, museli si měnit předměty a vyplňovat různé dokumenty. Jediná Martina uvedla, že se jí první dva týdny velmi stýskalo po domově a musela se vyrovnávat se zklamáním z města. Martina zároveň patřila mezi respondenty, kterým trvalo nejdéle se vyrovnat s akulturačním stresem. Stesk po domově jí ztěžoval se s ním vyrovnat rychleji.

Zajímavé je, jak důvod zátěže popisovali respondenti, kteří už na jednom Erasmu byli. Anna obě zkušenosti porovnávala a z toho vyvodila, že na svém druhém Erasmu v Řecku se se vším vyrovnávala mnohem snadněji a rychleji. Anna se cítila komfortně

poté, co si našla partu kamarádů. Karel měl podobnou výpověď: „*Chvíli trvalo, než jsem si zvyknul na město, jak to tam funguje, ale nenazval bych to úplně stresující zkušeností. Prostě jsem věděl, že chvíli potrvá, než si to osvoji.*“⁷⁴ Vít, který už v rámci akulturační zkušenosti tvrdil, že se neměl s čím vyrovnávat, toto tvrzení potvrdil. Jeho jedinými problémy bylo hledání ubytování, které se rozhodl hledat až na místě, a zaparkování auta, kterým přijel. Zátěž odezněla hned poté, co si našel ubytování. Nejspíše není náhoda, že tito tři studenti se s akulturačním stresem vyrovnali ze všech nejrychleji. Předchozí akulturační zkušenost jim pomohla se vyrovnat se stresem rychleji a snadněji než ostatním respondentům.

Adam s Veronikou měli společné dvě proměnné. Největší zátěž u nich odezněla po 14 dnech a důvodem bylo to, že měli spolubydlícího, který jim byl zároveň kamarádem a se vším jim pomohl. „*Můj spolubydlící tam byl už delší dobu. Takže jsem tam měla okamžitě nějakého kamaráda a věděla jsem, že mi pomůže se vším, co budu potřebovat. Zval mě také na všechny akce. Se vším mi pomohl a bez něj bych byla bezradná.*“⁷⁵ To, že měli spolubydlícího jako kamaráda, už od začátku oběma urychlilo dobu, za kterou odezněla největší zátěž.

Karolíně, Martině a Vojtěchovi taktéž pomohli kamarádi, těmto třem ale trvalo déle najít si někoho, s kým si opravdu rozuměli, proto u nich zátěž odezněla po 21 dnech. Z toho vyplývá, že pro všechny, kteří ještě nebyli na Erasmu, bylo stěžejší s někým se sblížit. Jakmile si vytvořili sociální kontakty, se vším se vyrovnávali lépe.

4.4 Akulturační strategie

Cílem tohoto okruhu bylo zjistit, zda studenti jeli na Erasmus s představou o tom, s jakou skupinou lidí budou chtít trávit nejvíce času a proč. Skupiny jsem rozdělila na české, řecké a mezinárodní studenty. Uvádím pouze studenty, protože respondenti se pohybovali ve velmi vymezeném okruhu lidí a v podstatě měli pouze malou šanci se sblížit s nějakou jinou sociální vrstvou. Zjišťuji, zda měli studenti vůbec chuť se integrovat do řecké společnosti. Dále jsem chtěla vyzkoumat, zda se jim podařilo svou akulturační strategii naplnit, případně proč se jim to nepodařilo. Výsledky tohoto zkoumání jsou zaznamenány v tabulce 4.

⁷⁴ Rozhovor s Karlem K., student Erasmu, Bruntál 12. 11. 2020.

⁷⁵ Rozhovor s Veronikou R., studentka Erasmu, Brno 8. 11. 2020.

	Jméno	Akulturační strategie	Zájem o zapojení se do řecké skupiny	Naplnění akulturační strategie
1	Adam O.	1. mezinárodní studenti 2. řečtí studenti 3. čeští studenti	ano	1. mezinárodní studenti 2. čeští studenti 3. řečtí studenti
2	Anna J.	1. – 2. řečtí a čeští studenti 3. mezinárodní studenti	ano	1. čeští studenti 2. řečtí studenti 3. mezinárodní studenti
3	Karel K.	1. čeští studenti 2. – 3. řečtí a mezinárodní studenti	ne	1. čeští studenti 2. řečtí studenti 3. mezinárodní studenti
4	Karolína R.	1. – 2. řečtí a mezinárodní studenti 3. čeští studenti	ano	1. čeští studenti 2. mezinárodní studenti 3. řečtí studenti
5	Martina S.	necílila	ano	1. čeští studenti 2. mezinárodní studenti 3. řečtí studenti
6	Veronika R.	1. – 2. řečtí a mezinárodní studenti 3. čeští studenti	ano	1. mezinárodní studenti 2. řečtí studenti 3. čeští studenti
7	Vít B.	necílil	ne	1. čeští studenti 2. mezinárodní studenti 3. řečtí studenti
8	Vojtěch S.	1. mezinárodní studenti 2. řečtí studenti 3. čeští studenti	ano	1. čeští studenti 2. řečtí studenti 3. mezinárodní studenti

Tabulka 4 - Akulturační strategie studentů

Studenti, kteří jeli na Erasmus poprvé (Adam, Karolína, Veronika, Vojtěch), se chtěli přátelit nejvíce s mezinárodní a řeckou skupinou a s tou českou co nejméně. Uváděli, že na Erasmus nejeli proto, aby se bavili s Čechy. Chtěli poznávat nové kultury a procvičovat si angličtinu. Ze skupiny lidí, kteří na Erasmu ještě nebyli, jediná Martina necílila na nikoho. Z těchto pěti studentů byla ale nakonec jediná Veronika, kdo se vůbec nestýkal s českými studenty. Karolína, Martina a Vojtěch dokonce uvedli Čechy na prvním místě. Všichni odpověděli kladně na otázku, zda měli zájem se zapojit do řecké společnosti (sblížit se s řeckými studenty). Pouze Veronika s Vojtěchem ale měli s Řeky nějaký kontakt a Adam, Karolína a Martina se dokonce

s Řeky nebavili vůbec. Čím je způsoben tento rozkol mezi akulturační strategií a jejím nenaplněním?

Jednak je to způsobeno tím, že studenti Erasmu se velmi často účastní akcí, které pořádá ESN. Tyto akce jsou cílené přímo na ně a Řekové na nich nejsou nebo jenom minimálně. Studenti uváděli, že to byla nejjednodušší cesta, jak si najít přátele. Pokud se akcí ESN už neúčastnili, bylo to tím, že si na nich našli přátele a čas trávili už jenom s nimi. Bylo nejspíš otázkou náhody, zda narazí na české, nebo mezinárodní studenty, se kterými si budou více rozumět a tím pádem s nimi stráví nejvíce času.

Zadruhé je to způsobeno jakousi uzavřeností řeckých studentů. Studenti popisovali obecně Řeky jako přátelské a otevřené lidi, navázat blízký kontakt se jim ale nepodařilo. „*Ve škole jsem se s nikým moc nebavil. Ze začátku jsem se snažil s někým komunikovat, ale to pak vždycky vyprchalo, protože měli své kamarády a své životy.*“⁷⁶ Řeční studenti mají své vlastní přátele a povinnosti a nejspíš nemají tak silnou motivaci se se zahraničními studenty sblížovat. Otázkou však je, zda mají velkou motivaci studenti Erasmu i poté, co si najdou přátele v okruhu studentů Erasmu. Motivace sblížovat se s Řeky pravděpodobně opadá, jakmile si jedinci vytvoří skupinu přátel. Tím se separují.

Anna s Karlem, kteří už na Erasmu byli, se shodli v tom, že nejméně měli chuť se stýkat s mezinárodními studenty, což se liší od první skupiny studentů. Uváděli z jejich vlastní zkušenosti, že vztahy s mezinárodními studenty se po skončení Erasmu nedají udržet, protože všichni mají doma své životy. Když nejsou v kontaktu, přátelství vyprchá. Vít na nikoho předem necílil, situaci však zhodnotil se stejným skepticismem. „*Měl jsem zkušenost s předchozího Erasmu. Ty víš, že tam s nimi budeš půl roku existovat a pak už je v životě neuvidíš. Jakmile se vrátíš, tak máš své problémy, své kamarády a na ty nové nemáš čas.*“⁷⁷ Všichni tři trávili nejvíce času s Čechy, které poznali na akcích ESN. Trávit čas s někým, kdo mluví stejným jazykem, je v cizí zemi pohodlné a připadalo jim to nejvíce smysluplné. Všichni tři nechtěli investovat mnoho energie do vztahů, o kterých předem věděli, že hned po Erasmu skončí. Karel s Vítem dokonce uvedli, že neměli zájem o zapojení se do řecké společnosti. Oba neviděli nic zásadního, co by jim to mohlo přinést.

⁷⁶ Rozhovor s Adamem O., student Erasmu, Dobruška 9. 11. 2020.

⁷⁷ Rozhovor s Vítem B., student Erasmu, Hradec Králové 10. 11. 2020.

Z akulturačních strategií je předem vyřazená možnost asimilace a marginalizace, protože z důvodu dočasného pobytu se nikdo ze studentů Erasmu nechce vzdávat své vlastní kultury. Karel s Vítem se taktéž předem vyřadili z integrace, neboť neměli zájem o zapojení do řecké společnosti. Ostatní zájem měli, ale nepodařilo se jim to, z důvodů uvedených výše. Byli tedy separováni v jakési sociální „erasmácké“ bublině, což je vzhledem k průběhu Erasmu naprosto pochopitelné. Nicméně Anně, Veronice a Vojtěchovi se podařilo z této bubliny alespoň trochu vystoupit tím, že nějaké řecké kamarády měli. Anna a Veronika se spřátelily ve škole a Vojtěch měl blízký vztah se svou buddy, což bude popsáno v následující podkapitole. Martina měla také blízký vztah se svojí buddy, ale byla to víceméně jediná Řekyně, se kterou se přátelila.

4.5 Sociální podpora

Sociální podpora je poslední z faktorů během akulturačního procesu, který ovlivňuje adaptaci studentů. Sociální podpora je na studijním pobytu poskytována především organizací ESN. Jak již bylo zmíněno v teorii, tato organizace nabízí velké množství akcí pro studenty Erasmu. Organizace taktéž nabízí každému studentovi svého buddyho. Zažádat si o něj je nutné ještě před odjezdem. V tabulce 5 jsou znázorněna data týkající se akcí ESN, v tabulce 6 data ohledně buddyho.

	Jméno	Účast na akcích ESN	Negativa akcí ESN	Pozitiva akcí ESN
1	Adam O.	ano	peníze	setkání s novými lidmi, možnost cestování
2	Anna J.	dvakrát	nevhodný typ aktivit, peníze	setkání s novými lidmi
3	Karel K.	dvakrát	nevhodný typ aktivit	setkání s novými lidmi
4	Karolína R.	pouze na začátku	nevhodný typ aktivit	setkání s novými lidmi
5	Martina S.	ano	peníze	setkání s novými lidmi
6	Veronika R.	ano	peníze	setkání s novými lidmi, možnost cestování
7	Vít B.	pouze na začátku	nevhodný typ aktivit	setkání s novými lidmi
8	Vojtěch S.	pouze na začátku	nevhodný typ aktivit, peníze	setkání s novými lidmi

Tabulka 5 - Akce ESN

Data vztahující se k akcím ESN se vyhodnocovala snadno, protože se objevil naprosto jasný vzorec, ze kterého nikdo nevystupoval. Pět respondentů (Anna, Karel, Karolína, Vít a Vojtěch) uvedlo, že se akcí účastnilo pouze na začátku, Anna s Karlem dokonce pouze dvakrát. Všichni z nich uvedli, že se jim nelíbil typ aktivit, které ESN upřednostňovala. „*Já obecně moc na akce ‚pojd‘me pařit do hospody‘ nejsem. A výlety jsme si dělali sami s českou skupinou. S ESN je všechno o dost dražší.*“⁷⁸ Nutno podotknout, že velké množství akcí se uskutečňuje v hospodě nebo v baru, nejsou přespříliš organizovány a desítky až stovky účastníků občas musí platit nesmyslné nebo předražené vstupné. Lidé, kteří nemají rádi tento typ akcí, na ně chodili pouze ze začátku, aby poznali skupinu lidí, se kterými potom trávili čas celý Erasmus. ESN nepochybně patří všechny zásluhy za to, že každý jedinec si našel skupinu kamarádů. S touto skupinou lidí poté všichni cestovali po Řecku a poznávali Řecko sami. ESN také organizovala výlety po Řecku, ty ale nebyly tak časté a podle respondentů byly

⁷⁸ Rozhovor s Annou J., studentka Erasmu, Praha 7. 11. 2020.

předražené. Všichni však spatřovali pozitivum v tom, že na ESN akcích mohli poznat velké množství nových lidí. Výzkum, který by se věnoval tomu, kolik procent studentů se dlouhodobě účastní akcí ESN, by mohl zvrátit negativně zbarvený předsudek, že na Erasmus se jezdí pouze za vidinou nekonečného konzumování alkoholu a trávení veškerého času v barech a hospodách.

Adam, Martina a Veronika se účastnili akcí pravidelně a jediné negativum spatřovali v nákladech, které akce vyžadovaly. Těmto třem respondentům vyhovovalo potkávat stále nové lidi a odložit starosti spojené s plánováním výletů na bedra organizátorů. Akce ESN tedy pravidelně navštěvují pouze lidi, kterým vyhovuje náplň akcí. Všichni studenti Erasmu si díky ESN najdou přátele.

	Jméno	Buddy	Blízký vztah s buddy	Pomoc s problémy
1	Adam O.	ne	-	mezinárodní kamarád
2	Anna J.	ano	ne	řečtí kamarádi
3	Karel K.	ne	-	nepotřeboval
4	Karolína R.	ne	-	česká kamarádka
5	Martina S.	ano	ano	buddy
6	Veronika R.	ano	ne	řečtí kamarádi
7	Vít B.	ano	ne	nepotřeboval
8	Vojtěch S.	ano	ano	buddy

Tabulka 6 - Buddy

Svého buddyho neměli tři respondenti (Adam, Karel, Karolína). Karel zmínil, že na svém prvním Erasmu buddyho měl, a ačkoliv vztah s ním byl kvalitní, jednoduše podruhé neměl zájem. S nezájmem se přidali i Adam s Karolínou. Buddy by jim

nicméně nutně nezajistil někoho, na koho by se mohli obrátit se svými problémy (orientace ve městě, administrativa ve škole, jazyková bariéra). Proč tomu tak je, bude znázorněno v následujícím odstavci. Karel pomoc nepotřeboval, Karolína všechny problémy řešila se svou českou kamarádkou a Adam se svým mezinárodním kamarádem.

Pět zbylých respondentů buddyho mělo. Ukázalo se, že mít buddyho automaticky neznamená mít v Řecku někoho, na koho se lze vždy obrátit. Tento fakt přisuzují především osobnostním nesympatiím a také jakési nezodpovědnosti ze strany řeckých buddy. Veronika s Vítem, kteří o bližší vztah stáli, si stěžovali, že na ně buddy neměl čas. Zároveň Vít dodal, že si nebyli příliš sympatičtí, a stejný problém měla se svým buddy i Anna. Vít stejně jako Karel pomoc nepotřeboval. Nejspíše proto, že už na jednom Erasmu byli a měli více zkušeností. Anna s Veronikou své problémy řešily s řeckými kamarádkami ze školy. Pouze Martina s Vojtěchem dokázali navázat s buddy blízký vztah a oběma se dostávalo pomoci, v čemkoliv ji potřebovali. Buddy Vojtěcha ho navíc seznamovala se svými řeckými kamarády, což je také důvod, proč Vojtěch v rámci akulturační strategie zařadil řecké studenty na druhé místo. Úspěšnost buddy programu tedy závisí na vzájemných sympatiích a ochotě řeckých buddy věnovat se svým povinnostem.

4.6 Shrnutí

V rámci svého výzkumu jsem přišla na to, že pokud již někdo na Erasmu byl, s druhou zkušeností se vyrovnával lépe než studenti, kteří byli na Erasmu poprvé. Výzkumem se potvrdilo tvrzení z teoretické části. Studentům se na prvním studijním pobytu zvýšila interkulturní senzitivita, a proto se s druhou zkušeností vyrovnávali lépe. Dá se také tvrdit, že stanovené cíle programu Erasmus+ se naplňují. Čím větší kulturní distanci student zažil, tím lépe se mu vyrovnává s kulturními rozdíly v jiných zemích.

Studenti, kteří se rozhodnout jet na Erasmus, mají různé motivace, společné však mají to, že rádi cestují a chtějí poznat novou zemi. Dalšími motivacemi může být touha po osamostatnění se, zlepšení jazykových dovedností, grant od Evropské unie, dobrá zkušenost z předchozího Erasmu nebo i útěk od reality.

Studenti neměli výrazně negativní předsudky vůči Řecku, což by na základě teorie znamenalo i horší průběh adaptace. Nicméně předsudky a stereotypy studentů o Řecku ovlivnily, co od země očekávali. Zklamání z negativních znaků řecké kultury byli ale ti, kteří očekávání měli, i ti, kteří ho neměli. Nejvíce se sblížit s řeckou kulturou dokážou ti, komu vyhovuje národní charakter země.

Studenti Erasmu prožívají největší psychickou a sociální zátěž jednoznačně na začátku pobytu. Nejčastější důvody jsou změna prostředí, samota a vyřizování záležitostí spojených se školou. Stesk po domově může psychickou zátěž prodloužit. Studenti, kteří už na Erasmu byli, se se začátkem pobytu vyrovnávají znatelně lépe, protože na rozdíl od studentů, kteří na Erasmu ještě nebyli, nepocítují samotu. Pro studenty, kteří na Erasmu byli poprvé, je stěžejní, aby si našli přátele. Čím dříve je najdou, tím rychleji zátěž odezní. Jakmile studenti vyřeší počáteční problémy, cítí se lépe, což odpovídá teoretickým výkladům.

Akulturační strategie studentů, kteří na Erasmu již byli, a těch, kteří byli poprvé, se liší. Ti bez akulturační zkušenosti nemají vůbec zájem se přátelit s Čechy, protože chtějí poznávat nové kultury. Zato všichni mají zájem se zapojit do řecké společnosti. Nicméně kvůli sociální bublině, kterou Erasmus vytváří, se jim to téměř vůbec nedaří. S Řeky se přátelí nejméně a s Čechy nejvíce.

Studenti, kteří již na Erasmu byli, jsou schopni více naplňovat svou akulturační strategii. Nebrání se styku s českými studenty a také s nimi tráví nejvíce času. Neprojevují také tolik zájmu se sblížit s řeckými a mezinárodními studenty, protože jsou si vědomi toho, že tyto vztahy jsou pouze dočasné. Studenti Erasmu jsou v cizí zemi spíše separováni s jistými znaky integrace. Potvrzuje se tvrzení, že studenti preferují vztahy s lidmi ze stejné země.

Studenti, kteří nemají rádi navštěvování barů a hospod, chodí na akce pořádané ESN pouze na začátku pobytu, do té doby, než si najdou skupinu přátel. Díky těmto akcím si přátele najdou všichni. To, jak je úspěšný buddy program, záleží na osobních sympatiích a na tom, zda se buddy svému studentovi věnuje.

ZÁVĚR

V bakalářské práci se mi podařilo odpovědět na výzkumné otázky, které byly položeny v úvodu a tím naplnit cíl této práce. Na otázky se mi podařilo odpovědět díky zvoleným metodám a postupům při výzkumu, vhodným technikám analýzy a v neposlední řadě díky důkladné interpretaci dat a vyvození výsledků.

Ačkoliv se mi podařilo díky kvalitativnímu výzkumu prozkoumat detaily akulturačního procesu a díky tomu odhalit odpovědi na výzkumné otázky, je tento typ výzkumu zároveň i jeho slabinou. K výsledkům uvedených v této práci se musí přistupovat s vědomím, že výzkumný vzorek je omezený a čítá pouze osm respondentů. Pomocí analytické indukce jsem vytvořila závěry, ty ale nejde generalizovat a uplatnit na všechny studenty Erasmu. Omezení také spočívá v tom, že práce se zaměřuje velmi konkrétně jenom na české studenty v Řecku. Práci by bylo možné rozšířit tím, že na základě zjištěných výzkumných odpovědí by byl sestaven dotazník. Pomocí dotazníkového šetření by bylo možné ověřit platnost mých tvrzení. Výzkumný vzorek by mohl být rozšířený nejen počtem respondentů, ale i odlišnými národnostmi.

Práce je také omezena tím, že rozhovor byl sestavován především na základě Berryho teorie akulturačního procesu. Ač je Berry uznávaným teoretikem a odborníkem v této oblasti, jistě by bylo obohacující opřít teoretickou část práce i o jiné autory. Vzhledem k rozsahu této práce jsem ale musela svůj výběr autorů ztenčit. Navazující práce by se mohly zabývat celým procesem z pohledu jiných autorů.

Poněkud také opomím psychologické aspekty všech respondentů, protože jsem se zaměřovala na faktory akulturačního procesu, které mají charakter na pomezí sociologie a psychologie. Zkoumat tento fenomén pouze z psychologického hlediska by bylo jistě přínosné. Jiní autoři by se mohli zaměřit na to, jak osobnost jedince ovlivňuje jeho adaptaci, případně na to, jak jednotlivci celý proces prožívají a jak mění své chování.

Práce směřovala k tomu, aby určila, který z faktorů akulturačního procesu studentům nejvíce pomáhá k úspěšné adaptaci a jak ten daný faktor souvisí s integrací do společnosti. Ukázalo se, že tím nejdůležitějším jsou pro všechny studenty na Erasmu sociální kontakty. Studenti si pomáhají navzájem zvládat zátěž, řešit problémy, mají s kým sdílet svůj život, a tak se úspěšně adaptují. Nejdůležitějším

faktorem, který pomáhá jedincům na Erasmu se adaptovat je tedy sociální podpora, která momentálně funguje v podobě akcí pořádaných ESN. Všichni studenti Erasmu si díky akcím ESN najdou přátele. V teoretické části bylo naznačeno, že ESN díky svým aktivitám může zajišťovat snazší průběh akulturačního procesu. V praktické části se ukázalo, že ESN má na akulturaci a adaptaci vliv takřka stěžejní. Akulturační stres byl nízký, protože se jedinci pomocí sociální podpory vyrovnali se stresory. To znamená, že se úspěšně adaptovali.

Zároveň ale dochází k situaci, kdy se studenti uzavírají do “erasmácké” komunity, protože je to pro ně velmi jednoduché a přirozené. Tím se separují. Z toho lze vyvodit, že kdyby ESN neexistovala, studenti Erasmu by byli více nuceni se sbližovat s řeckými studenty a mohli by se lépe integrovat. Tento scénář ale předpokládá, že by hostitelská společnost byla otevřená, jinak není možné se integrovat. Řeční studenti ale příliš otevření novým kontaktům nebyli. Je tedy možné, že by se neexistencí ESN prodloužila psychická a sociální zátěž a nemuselo by dojít k úspěšné adaptaci. Všechny výše uvedené závěry by bylo vhodné ověřit pomocí dotazníkového šetření s větším počtem respondentů.

SEZNAM LITERATURY

Publikace

BERRY, John W., POORTINGA, Ype H., SEGALL, Marshall H., & DASEN, Pierre R. *Cross-Cultural Psychology: Research and Applications (2nd ed.)*. Cambridge University Press, 2002. 588 s. ISBN 978-0-521-64152-4.

BERRY, John W., SEGALL, Marshall H., & KAGITCIBASI, Cigdem. *Handbook of Cross-Cultural Psychology, Volume 3: Social Behavior and Applications (2nd Edition)*. Allyn & Bacon, 1997. 521 s. ISBN 0-205-16076-X.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ. *Interkulturní psychologie: rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum, 2007. 218 s. ISBN 978-80-246-1361-1.

PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. 1627 s. ISBN 80-7184-311-3.

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010. Psychologie (Portál). 224 s. ISBN 978-80-7367-709-1.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, ed. *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada, 2019. Psyché (Grada). 760 s. ISBN 978-80-247-5775-9.

Internetové zdroje

BERRY, John W. Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology: An International Review* [online]. 1997, 46, 5–68 [cit. 2020-10-07]. Dostupné z: <https://www.ucd.ie/mcri/resources/Dermot%20Ryan%20Reading.pdf>

Czechia - Erasmus+ 2018 in numbers | Erasmus+. *European Commission* [online]. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/documents/czechia-erasmus-2018-numbers_en

Erasmus Student Network | Erasmus Student Network. *Erasmus Student Network* [online]. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://esn.org/about>

Erasmus syndrom může skončit až depresí. Týká se studentů vracejících se ze zahraničí. *Spektrum zdraví* [online]. Copyright © 2008 [cit. 03.12.2020]. Dostupné z: <https://www.spektrumzdravi.cz/rozvoj-osobnosti/rozvoj-osobnosti-erasmus-syndrom-muze-skocit-az-depresi-tyka-se-studentu-vracejicich-se-ze-zahranici>

Erasmus+ Příručka k programu. *Evropská komise* [online]. 3, 2020 [cit. 2020-10-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_cs

Je jazykový kurz povinný? – OLS: Otázky ohledně jazykového kurzu. *OLS* [online]. [cit. 2020-10-14]. Dostupné z: <https://support.erasmusplusols.eu/hc/cs/articles/360004418674-Je-jazykov%C3%BD-kurz-povinn%C3%BD->

Obecný cíl | Erasmus+. *European Commission* [online]. [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/programme-guide/part-a/objectives-and-important-features/general-objective_cs

O programu - Erasmus+. *Erasmus+* [online]. Copyright © 2020 DZS.CZ [cit. 14.10.2020]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/>

Strategie EU 2020 | Vláda ČR. *Úvodní stránka | Vláda ČR* [online]. [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/>

SEZNAM ZKRATEK

ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System

ESN – Erasmus Student Network

EU – Evropská unie

SEZNAM SCHÉMAT

Schéma 1 - Faktory ovlivňující akulturaci	13
Schéma 2 - Akulturační strategie	16

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Informace o respondentech.....	28
Tabulka 2 - Vliv očekávání a vnímání reality na ztotožnění se s kulturou	34
Tabulka 3 - Fáze pobytu.....	35
Tabulka 4 - Akulturační strategie studentů	37
Tabulka 5 - Akce ESN	40
Tabulka 6 - Buddy.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Struktura rozhovoru

Příloha č. 1 – Struktura rozhovoru

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Kolik ti je let?

Jakými jazyky a na jaké úrovni jsi před pobytem mluvil/a?

Jak dlouho jsi tam byl/a?

Na jaké fakultě a jaký obor jsi studoval/a doma a jaký v zahraničí?

Učil/a ses řečtinu?

Proč ses rozhodl/a ji ne/studovat?

Pokud ano

Co ti to přineslo a v čem tě to obohatilo?

Pokud ne

Myslíš si, že ses ochudil/a a něco by ti to přineslo?

PROMĚNNÉ PŘED AKULTURACÍ

Jaká byla tvoje hlavní motivace pro to, odjet na Erasmus?

Už jsi byl/a před Erasmem v Řecku někde jinde v zahraničí na více než měsíc?

Pokud ano

Kde jsi byl/a?

Vyrovnával/a ses lépe s kulturními rozdíly při předchozím pobytu, nebo v Řecku?

Čím si myslíš, že to bylo?

FÁZE POBYTU

Rozdělme si pobyt na tři fáze: začátek, prostředek, konec. Která fáze pro tebe byla nejnáročnější, co se týká psychické a sociální zátěže?

Fáze si rozděl podle sebe. Začátek by měl obsahovat řešení administrativních záležitostí, bydlení, školy, navazování sociálních kontaktů. V prostředku bys měl/a mít vyřešené předchozí záležitosti a být takzvaně víceméně usazený/á. Konec by měl být spojený se zkouškami, případně volnem a loučením se.

Řešil/a jsi nějaké problémy s ubytováním, školou, administrativní problémy?

Za jak dlouho největší zátěž odezněla a čím to bylo způsobeno?

Stýskalo se ti v průběhu pobytu po domově?

Jak ses na konci pobytu cítil/a ohledně návratu domů?

SOCIÁLNÍ PŘÍSTUP, PŘEDSUDKY, STEREOTYPY

Znal/a si nějaké řecké stereotypy, než si odjel/a? Měl/a si nějaké předsudky vůči Řecku?

Co jsi očekával/a od řecké kultury, než si tam jel/a?

Jací budou lidé, jaké budou mít normy, zvyky, hodnoty, přístup, povahu, jazyk, města, příroda?

Setkala se ta očekávání s realitou?

Které znaky řecké kultury na tebe působily jako ty nejvíce odlišné od české kultury?

Co u tebe ty odlišné znaky kultury vyvolávaly?

Podařilo se ti s řeckou kulturou se sblížit a ztotožnit?

Pomocí čeho?

AKULTURAČNÍ STRATEGIE

Rozdělme si lidi v tvém okruhu na tři skupiny: čeští studenti, řečtí studenti, mezinárodní studenti. S kterou z uvedených skupin ses měl/a chuť nejvíce stýkat před tím, než pobyt začal? Proč?

Podařilo se ti to přání naplnit? S kým si nakonec trávil/a nejvíce času?

Měl/a jsi zájem zapojit se do řecké společnosti?

Například se bavit s řeckými studenty.

Pokud ne

Proč?

Pokud ano

Byla řecká společnost (řečtí studenti) otevřená tomu, aby ses integroval/a?

SOCIÁLNÍ PODPORA

Účastnil/a ses akcí ESN?

Pokud ne

Proč?

Pokud ano

Co ti to přineslo? Jaká toho byla negativa a pozitiva?

Měl/a jsi svého buddyho?

Pokud ne

Proč? Kdyby jsi jel/a znovu, chtěl/a bys svého buddyho?

Pokud ne

Kdo ti pomáhal se školní administrativou, jazykovou bariérou a orientací ve městě a ve škole?

Pokud ano

Co ti to přineslo? Sblížilo tě to nějak s řeckou kulturou?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Damiana Jansová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Integrace českých studentů do společnosti v rámci programu Erasmus
Název práce v angličtině:	Integration of Czech Students into Society Within the Erasmus Program
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá tím, jak se čeští studenti na Erasmu integrují do společnosti. Popisuje akulturační proces vedoucí k adaptaci a zkoumá, které faktory napomáhají adaptaci nejvíce.
Klíčová slova:	adaptace, akulturační proces, čeští studenti, integrace do společnosti, interkulturní psychologie, kultura, program Erasmus, studijní pobyt
Anotace v angličtině:	The Bachelor thesis deals with Czech students on Erasmus and how they integrate into society. It describes the acculturation process, which leads to adaptation. It examines factors which contribute to adaptation the most.

Klíčová slova v angličtině:	adaptation, acculturation, Czech students, integration into society, intercultural psychology, culture, Erasmus program, educational exchange
Přílohy vázané k práci:	Příloha č. 1 – Struktura rozhovoru
Rozsah práce:	51 stran
Jazyk práce:	Český jazyk